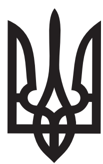
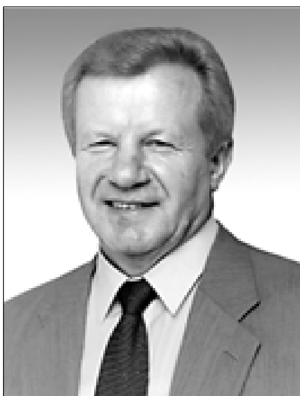
СЕРЕДА, 23 СЕРПНЯ 2006 РОКУ ■ № 156 (3906)

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Голос України

Найвеличніше надбання

ШАНОВНІ СПІВВІТЧИЗНИКИ!

Щиросердно вітаю вас з Днем незалежності України!

Історичного серпневого дня 1991 року Верховна Рада України першого скликання, здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН, продовжуючи тисячолітні традиції вітчизняного державотворення, урочисто проголосила незалежність України та створення самостійної Української держави.

Незалежність стала найвеличнішим надбанням довгого і тернистого шляху, який пройшов наш народ до самоутвердження, до здобуття свого права на свободу. Вона визначила майбутнє України як держави і українців як європейської нації, відкрила широкі можливості для духовного розвитку, економічного зростання і добробуту кожного громадянина. Головне тепер — розумно скористатися тими можливостями.

Ідучи нелегкою дорогою своєї новітньої історії, багатої на злети і падіння, скропленою слізьми то радості, то смутку, Українська держава вийшла до ювілейної, п'ятнадцятої річниці незалежності на новий етап свого суспільно-політичного розвитку — утвердження парламентсько-президентської республіки.

Реалії сьогодення ставлять перед нами нове завдання — спільними зусиллями побудувати Українську державу європейського зразка. Ми наблизилися до європейської моделі державного управління за формою, а втілення її змісту — тривала і складна справа. У цьому напрямі ще багато доведеться попрацювати.

Усвідомлюючи це, представники різних політичних сил, які увійшли до складу нового парламенту, разом із Президентом України, керуючись національними інтересами, підписали Універсал національної єдності — дороговказ, спрямований на об'єднання України, консолідацію суспільства, потужний імпульс нових перспектив розвитку та успішного поступу нашої держави на шляху до загальноєвропейських стандартів життя. Шлях до необхідних державі змін відкрито, і найважливіше, що зроблено це в демократичний, цивілізований спосіб.

У цей святковий день бажаю вам, дорогі друзі, міцного здоров'я, добра, благополуччя і затишку у ваших родинах, а найголовніше — єднання заради досягнення найзаповітнішого для всіх нас — процвітання України!

Олександр МОРОЗ.
Голова Верховної Ради України.

Уся країна під одним дахом

Учора в Експоцентрі України, що у Києві, розпочала роботу Загальнодержавна виставкова акція «Барвиста Україна». Продукцію, товари та послуги на ній упродовж чотирьох днів (до 26 серпня) презентують підприємства з усіх областей нашої держави. Головна мета заходу, який відвідав і Прем'єр-міністр Віктор Янукович, продемонструвати можливості кожного регіону, знайти нових вітчизняних і зарубіжних партнерів та інвесторів. Під час роботи виставки відбудеться конкурс «Кращий вітчизняний товар 2006 року», за перемогу у якому боротимуться 246 підприємств та 455 видів продукції.

(Закінчення на 9-й стор.).

Фото Андрія НЕСТЕРЕНКА.

Знову газові переговори

Учора в Москві міністр палива та енергетики України Юрій Бойко зустрічався зі своїм російським колегою, головою правління «Газпром» Олексієм Міллером.

Напередодні поїздки Юрій Бойко заявив журналістам, що «про передачу в управління Росії української газотранспортної мережі не може бути і мови». Тим часом українська сторона готова поділитися з «Газпромом» лише розподільними мережами в Україні, що постачають газ безпосередньо українським споживачам. Тобто з «глобального» спуститися на місцевий, обласний рівень. У свою чергу, чиновники з «Газпрому» м'яко натякнули: Києву нема куди подітися й в Олексія Міллера є козирна карта, тому що «газ, законтрактований на нинішній рік «Газпромом» для України» у Туркменії по 60 доларів за тисячу кубометрів, практично вибрано». Крім того, московські газові монополісти знову запропонували Києву повернутися до проекту створення російсько-українського газового консорціуму.

(Закінчення на 5-й стор.).

КОРОТКО

■ «Укрексімбанк» запровадив програму рефінансування іпотечних кредитів

■ Контрабандисти намагалися ввезти до України з Росії майже 500 одиниць зброї та понад тонну червоної ікри

■ 10 країн ЄС мають намір направити своїх військовослужбовців до Лівану

■ Голова Севастопольської міськдержадміністрації Сергій Куніцин повідомив, що у вересні за участю провідних політологів України і Росії у місті відбудеться «Севастопольський форум»

■ ФОТОМИТЬ

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

1991

24 серпня. Позачергова сесія Верховної Ради, на якій прийнято Акт про проголошення незалежності України.

Думки з приводу

Це ніби вийти на свободу з довічного ув'язнення

Олесь ШЕВЧЕНКО (народний депутат України 1-го скликання):

— Сам факт прийняття незалежності — це ніби вийти на свободу з довічного ув'язнення, таке відчуття. Пережити той день мені було б легше, якби я спостерігав ті події збоку. А доля так склалася, що був їх безпосереднім виконавцем. 24 серпня — то була кульмінація тривалого процесу, коли мав найбільше щастя мого життя натиснути кнопку «за» в сесійній залі Верховної Ради і побачити на табло конституційне число: державна незалежність стала фактом! Немає слів, немає порівнянь, немає фізіологічних визначень того емоційного стану, в якому перебували ми, українські патріоти, в ті хвилини. Це може бути раз на віку, а скільки поколінь цієї миті не дочекалися, скільки мільйонів українців полягли на тернистому шляху до свободи свого народу. Дуже важливо, щоб прийдешні покоління розуміли і пам'ятали: український народ ішов до цього дня через горе і кров протягом сторіч, а найтяжчий період був — це три з половиною сторіччя у рабстві в московської імперії.

...Відчуття гордості

— День незалежності для мене справжнє свято. Я відчуваю, що живу у вільній країні. Відзначатиму його з друзями у Гідропарку або на столичному Майдані. Чула, що там проводитимуться концерти і цікаві конкурси.

Вікторія, бухгалтер, 21 рік.

Переважна більшість респондентів опитування Центру соціальних досліджень «Софія» (69,5%) тією чи іншою мірою пишаються тим, що вони є громадянами України.

30,2% респондентів зазначили, що вони «дуже пишаються» тим, що вони — громадяни України, а 39,3% — «скоріше пишаються».

(Закінчення на 2—3-й стор.).

Олег РИБАЧУК наголошує, що послідовна політика зниження регуляторного тиску на інвесторів є пріоритетом влади

Вітчизняний парламентаризм:

П'ятнадцята річниця незалежності — свято, яке не лише є підставою урочистостей, а й нагодою оцінити багато чого з нашого життя. Що вдалося, а що ні? Тема ця величезна і, гадаю, багато кому хотілося б її розкрити. Міг би конкурувати з ймовірними авторами, бо всі ці роки не стільки спостерігав за перемінами, як був учасником найважливіших із них. Проте не це спонукає мене до висловлювання деяких міркувань, турбує перспектива української держави, тим паче що тепер розпочинається новий етап її розвитку, коли змінюється форма державного правління, здобувається досвід здійснення державотворчих функцій партіями, коли потроху (на жаль, занадто повільно) громадяни починають усвідомлювати свою суспільну роль і (ще повільніше) свою відповідальність за якість процесів, що відбуваються у країні.

1. Сконцентрувати дію влади

Залишу без уваги сьогоднішні дискусії про ревізію політреформи, потреби нової Конституції, вибудовування надійного балансу влад тощо. Все це речі важливі, але, на моє глибоке переконання, в таких дискусіях більше спекуляцій, підлабузництва до посадовців найвищого рівня. Шкода тієї української політичної своєрідності, котра за багато віків не дала змоги Україні стати все-таки державою. Зупинюся лише на одній темі, що стосується **концентрації зусиль різних гілок влади на шляху перетворення держави на справді демократичну соціально-правову і на ролі в цьому сенсі парламенту.**

Роки незалежності підтвердили, що саме такої концентрації бракувало найбільше. Кожна гілка влади, залежно від її персонального складу, перспективу держави бачила по-своєму. Це суб'єктивне бачення створювало неминучий конфлікт, а переміни здійснювалися спонтанно, безсистемно, фрагментарно, що гарантовано спричиняло щораз поразки, втрати для суспільства. Так було, зокрема, з приватизацією, реформуванням АПК, взаєминами між органами самоврядування та місцевими держадміністраціями. Так майже у всьому.

Що мало бути сполучною ланкою необхідної концентрації (назвемо інакше: узгодженості дій) влади? Відповідь є очевидною — Конституція, її дотримання скрізь і всіма. Відповідь точна, але вона неповна, бо Конституція — лише нервовий центр правовідносин, а значення має рівень якості владних дій, їх синхронність, обов'язковість, чітка відповідальність за наслідки. Вдосконалення Конституції, що одержало назву політичної реформи, створює **передумови** для вирішення головного завдання, але теж не гарантує його успішності. Справа очевидно залежить від практики, конкретних дій гілок влади, передовсім законодавчої і виконавчої. Незабаром загальним місцем стане висновок про необхідність співпраці згаданих гілок влади, бо парламент тепер формує Кабінет Міністрів. Висновок незаперечний, але треба відповідати на питання, в чому проявлятиметься співпраця? Якщо лише у призначенні прем'єра та членів уряду, то це тільки зовнішня ознака взаємозалежності. Важливіше уявити і наповнити змістом будні співпраці. Адже попередній аналіз ситуації переконує в тому, що склад двох вищих гілок влади збережеться принаймні п'ять років. Тож не зводитиметься співпраця лише до призначення уряду та можливої зміни кількох його членів за об'єктивними чи суб'єктивними (передусім політичними) обставинами.

Здавалося б, істотно нічого не зміниться. Так само проводитимуться засідання Кабінету Міністрів чи Верховної Ради, в парламенті комітети готуватимуть законопроекти, деякі з них потраплятимуть під вето Президента, а в цілому ритм роботи найвищих інститутів влади залежатиме хіба що від настирливості прем'єра, його заступників та нагальності деяких проблем (газ, СОТ тощо).

Переконаний, так не повинно бути. Буду використовувати всі повноваження керівника парламенту, **щоб законодавча робота набула якісно іншого змісту.**

2. Дещо з історії українського парламентаризму

За 16 років депутатства мені пощастило спробувати себе в усіх ланках парламенту: членом комісій, (комітетів), головою підкомітету, секретарем, заступником і головою комітету, керівником фракції, керівником більшості і, врешті, головою парламенту. Що було спільного і відмінного за ці роки в роботі вищого законодавчого органу? Найцікавіший, так мені здається, був період першої каденції (1990—1994 рр.). І не тому лише, що в цей період відбулися історичні зміни, які супроводжувалися з боку Верховної Ради Декларацією про державний суверенітет України, Актом про проголошення незалежності, референдумами, виборами Президента тощо. Особливість полягала в тому, що вперше, ставши професійним, парламент зустрівся з проблемою законотворення як такою. Раніше закони готувалися (під контролем ЦК) урядом та апаратом Верховної Ради. А депутати, з'їхавшись на кілька днів двічі на рік, лише схвалювали їх голосуванням. Була інша система влади — однопартійна, де партія і її апарат були наскрізним стрижнем влади, владою загалом. В цій системі відповідними були і законодавчі акти. Їх рівень підготовки був бездоганним, а процес підготовки відшліфовувався до дрібниць. Цю систему в одну мить було зламано, а нова народжувалась складно, суперечливо. Їй потрібно було підібрати свою систему законотворення, в якій ініціатива переходила до рук депутатів. Вони і проявляли себе залежно від рівня професійного розуміння справи, своїх зобов'язань перед виборцями, ідеологічних вподобань.

Спостерігалося два підходи. Один, назвемо його умовно **ініціативним**, був безпосередньою відповіддю на конкретні виклики часу і нові обставини. Пишаюся з того, що перший закон прямої дії — про пріоритетність соціального розвитку села, був прийнятий Верховною Радою переважно в моїй редакції, опрацьований ретельно в комісіях парламенту, Держагропромі, в інших ланках уряду. І хоч не всі статті закону фінансувалися в достатньому обсязі, його застосування позначилося на благоустрої сільської поселенської мережі, газифікації сіл шляхом будівництва, фінансовій підтримці господарств. За висловлюванням знавців, прийняття цього закону років на 10 раніше дозволило б настільки змінити село, людей у ньому, що вони б, поважаючи себе, не дозволили б збиткуватися над селянством у часи пізніших лжереформ.

Так само ініціативно розроблявся Земельний кодекс, застосування якого, даючи відповідь на гострі проблеми селян і жителів міста, практично ніде не створювало конфліктів, котрі елементарно не зміг би розв'язати суд першої інстанції (не те, що супроводжує застосування по-злодійськи прийнятого у 2000 році нового Земельного кодексу, котрий, крім того, вступає в суперечності з указним правом).

Теж за ініціативою депутатів розроблявся Регламент Верховної Ради, в якому були враховані потреби нашого законодавчого органу і досвід парламентів інших країн. Цю надзвичайно складну роботу організовував (теж ініціативно) народний депутат Владислав Носов, один з тих, котрі згодом брали на себе місію «робочої конячки» в законотворчому процесі.

Інший підхід. Назвемо його **замовним**, стосувався реалізації плану змін соціально-економічного укладу життя. Цей підхід одержував максимальну підтримку із західних кіл, зокрема, з-за океану. І стосувався найперше питань загальної економіки. Наставники з-за кордону ситуації в Україні не знали, особливостей проблем не відчували, але їх прагнення зламати чинний на той час лад було настільки сильним, що подані звідти проекти законів сипалися через деякі комісії Верховної Ради, як з рогу достатку. Такими були і наслідки застосування тих законів. Характерним у тому відношенні був закон про приватизацію. З одного боку, він розроблявся тими «консультантами», які ніколи не займалися приватизацією, бо в їхніх країнах відносини власності первісно засновувалися на приватній основі. З іншого боку — впроваджували закон (і приймали) ті, хто теж не розумів суті роздержавлення, бо жили в іншому світі. У підсумку — «маємо те, що маємо».

Друга каденція парламенту означена прийняттям Конституції і спробою закласти основи системи законодавчої роботи. Для того було створено інститут законодавства, науково-експертне управління, складений на підставі Конституції перспективний план законодавчих робіт.

Прикро, але наступні каденції парламенту змушені були з обраного курсу зійти. Не став би при тому звинувачувати депутатів чи керівництво парламенту. Скажу лише, що закладений раніше реформаторський хаос і безсистемне втручання в усі сфери суспільного життя інституту президента (наділеного до того ж надмірними, часом волюнтаристськи присвоєними правами) ставило парламент на місце доганяючого змін. Багато тих змін були шкідливими для суспільства. Вони нищили економіку, вели до її деформації, обезкровлювали соціальну сферу, виганяли людей на заробітки за кордон. Парламент «бив по хвостах», намагався гасити одну за одною виникаючі пожежі (в податковому, акцизному чи митному законодавстві, у відносинах власності і таке інше). Але до гармонії в діях різних гілок влади він жодним чином не наближався. І не міг наблизитись, особливо коли бізнес зрісся з владою. І в багатьох законопроектах чітко став проглядатися приватний і бізнесовий інтерес, **лобістська ініціатива.**

3. Потрібна перебудова роботи парламенту

Оце і є спадок, одержаний парламентом нинішньої, вже п'ятої каденції. Ясна річ, що іти попереднім курсом не можна. Власне, це броунівський рух, за якого проблеми виникатимуть одна за одною, і подолати їх попередніми методами неможливо. **Потрібна повна перебудова роботи законодавчого органу.** Надію на успіх вселяє те, що ті самі проблеми постали і перед урядом. В умовах парламентсько-президентської форми правління ці **проблеми стають спільними.** Отже, і вирішувати їх треба спільно. Що можна було б покласти в основу потрібної перебудови? **Ідеологічно** — це реалізація засад Універсалу. **Змістовно** — забезпечення плану роботи Кабінету Міністрів на п'ять років. (Сподіваюся, що в ньому знайдуть повне відображення позиції унікального, на мій погляд, документа — Угоди про створення парламентської коаліції). **Організаційно** — реалізація плану законодавчих робіт комітетами Верховної Ради, її апаратом. До того ж цей план означатиме передусім законодавчо, юридичний супровід діяльності уряду, випереджаючи потреби і запити виконавчої влади. На практиці це має означати, що «робочими конячками» мусять стати всі депутати, що вони зобов'язані працювати ініціативно. Зовні це мало би проявлятись у високій явці депутатів під час пленарних засідань, у конструктивній професійній дискусії, де остаточна редакція нормативних документів набувала б довершеності, а їхній зміст відображав би загальносуспільні державні інтереси. Потребує запровадження **практика громадських слухань законопроектів на місцях**, насамперед тими авторитетними знавцями справи, котрі і користуватимуться законами. Потрібно не просто наблизити до потреб громадян зміст закону, а щоб це наближення відбувалося і

■ ФОТОМИТЬ

Фото з архіву Укрінформу.

1992 **24 серпня. Уряд УНР у вигнанні передає Президенту України Леоніду Кравчуку регалії керівництва державою.**

Думки з приводу

Я все ще сподіваюся

Сергій ПРАВДЕНКО (народний депутат 1, 3-го, 4-го скликань):

— Незалежність для такої величезної території, як Україна — це прекрасно. Єдине, що зіпсувало враження від незалежності, це те, що одразу прийшов дикий капіталізм. Тому за всі ці перетворення за дві революції — одна за національну незалежність, друга у відносинах власності — народ заплатив дуже високу соціальну ціну. І, на жаль, продовжує платити. Хотів запитати у будь-кого — в урядовців, депутатів, і в себе особисто, у того, хто не голодний — як можна прожити на нинішні пенсії і нинішній мінімальний споживчий кошик. Не лише будувати майбутнє, а вижити. Вважаю, той уряд і Президент будуть великими, якщо основні соціальні проблеми суспільства почнуть впевнено розв'язуватися. Є певні підстави сподіватися, і, дай Боже, щоб так і було, що багато чого до 20-річчя незалежності в нинішній соціально-економічній ситуації поліпшиться. Я все ще сподіваюся.

...Відчуття гордості

(Початок на 1-й стор.).

Серед опитаних приблизно третина (35,3%) сприймає День незалежності України (24 серпня) саме як свято. Проте для багатьох (40,4%) респондентів це просто вихідний день. Приблизно кожен п'ятий (22,4%) опитаний вказав, що День незалежності для нього — «такий само день, як і всі інші».

У третини (30,8%) опитаних державний прапор викликає душевне піднесення, відчуття гордості. Крім того, 38,6% респондентів зазначили, що сприй-

через залучення громадян до **творення законів для себе, для своєї держави**, щоб зміст законодавчих пропозицій через пресу та інші ЗМІ був доступний громадянству, особливо в тих випадках, коли норми закону стосуються кожного. Ця справа теж потребує депутатської ініціативи та переорієнтації відповідних управлінь секретаріату Верховної Ради.

що далі?

За нинішніх умов це може здатися ідилією, зважаючи на погану традицію, внаслідок якої десятки депутатів жодного законопроекту не опрацювали, суб'єктами законодавчої ініціативи фактично не були, виборці їх не знають, і складається враження, що дехто з них забув про свій статус народного обранця. Частіше такими «забудьками» виступають депутати-бізнесмени, котрі не можуть (і це природно) відірватися від своєї справи. У багатьох (можливо, у більшості) випадках, їм не варто бути депутатами. Нинішня невизначеність змушує їх шукати захисту у статусі депутата. Цю невідповідність доведеться знімати зустрічними заходами: законодавчо відрегулювати статус ділової людини таким чином, щоб вона не могла здаватися бідним родичем тих, хто нібито замість неї веде бізнес і, по-друге, гарантувати такий рівень правового захисту ділової діяльності, щоб у бізнесмена не було потреби шукати захисту у депутатстві. Ця проблема ширша від мальованої колізії. Вона торкається ключового принципу формування державної влади, а саме — **розмежування бізнесу і влади.** Саме з такою міркою до цього завдання мають підійти депутати — члени регламентного комітету та інших комітетів, готуючи відповідні законопроекти.

4. Система законотворення: стан, проблеми і виклики

Попередній аналіз законотворчої тематики, проведений після першої сесії, свідчить про широкий простір неопрацьованого поля правовідносин. Уявляючи його колом неправильної форми, видно, що від центру цього кола — від Конституції, є чималі, нічим не заповнені сектори права, бо не прийняті досі десятки законів, що передбачені в тексті Конституції, так звані органічні закони. Це клопіт перш за все правового комітету та інших профільних комітетів, адже йдеться про втілення в суспільні відносини засад конституційності. Досить сказати, що в Україні немає закону про Кабінет Міністрів. Швидше за все, начерками нормативних актів є закони про Президента, про референдум, з суб'єктивних міркувань не введений в дію закон про Фонд держмайна. Подібна доля закону про депутатські слідчі комісії.

Незаповнені правові ніші створюють небезневинні спокуси довільно тлумачити права інститутів влади, суб'єктів правовідносин, фізичних осіб в тому числі. Очевидним стає **загальний дефіцит правової культури,** що є особливо небезпечним, коли стосується інститутів влади. В цьому сенсі, переконаний, треба діяти за основоположним принципом права: не знаєш як діяти — дій за законом, якщо його ще не має — дій за Основним Законом, але не виходь за його межі. **Користуйся буквою, а не духом Конституції**, бо «дух» — річ суб'єктивна і найчастіше проявляється лакейським намаганням догодити конкретній персоні. Треба нам разом опановувати царину правової культури, тим самим поважаючи державу і себе в ній.

Ми обов'язково завершимо розпочату реформу системи влади. Це означає необхідність досить швидкої підготовки великої групи законів, що стосується діяльності органів місцевого самоврядування та державних адміністрацій, податкової та бюджетної систем, прав опозиції в центрі та на місцях, прав і обов'язків політичних партій та їх регіональних структур, так само громадських організацій.

У сфері економіки потребує негайного юридичного врегулювання діяльність державних і недержавних монополій, бо, з одного боку, там накопичуються невиправдані прибутки, а з іншого — згадана неврегульованість б'є по кишені кожного громадянина. Потребує парламентського розгляду і затвердження програми розвитку промисловості України, що передбачає прийняття близько двох десятків законів. Хоч яку б галузь економіки ми аналізували — скрізь бачимо правові пустоти, наявністю яких вміло користуються деякі «підприємливі» люди, а основна маса населення зазнає збитків. Характерною у цьому відношенні є проблема цін і тарифів, їх структури, впливу на ефективність виробництва і на соціальний стан населення. Цю проблему треба розглядати в комплексі стосовно, скажімо, транспортної галузі, галузей енергетики, транзитної системи, видобутку вуглеводнів, машинобудування і, звичайно, соціальної, конкретніше — комунальної сфери. Ясна річ, що таку комплексність можна забезпечити лише у тісній співпраці з Кабінетом Міністрів, відповідними міністерствами.

Чи не найскладніші завдання стоятимуть перед аграрним комітетом. Не можна далі відтягувати регулювання земельних відносин. Особисто моя позиція залишається незмінною. Вважаю, що просте перетворення землі на товар та ще й за сучасних умов і традицій знищить Україну як державу, а селян зробить злиднями, мешканцями фавел (на зразок зігнаних з земель мільйонів бразильців), чи резервною армією остарбайтерів. Водночас не можна залишити невирішеним питання перенесення вартості землі на вартість продукції, вирощеної в полі, на фермі, в домашньому чи будь-якому іншому господарстві. Не деталізую цю тему, але гадаю, що її вирішення потребуватиме загальної реформи цін і зарплат. Треба використати зарубіжний досвід, щоб ціни на пальне, техніку, добрива тощо гармоніювали з цінами на хліб, м'ясо, молоко, яйця, з вартістю праці в селі і в місті. Потребує правового оформлення і вітчизняний досвід, зокрема, ефективного поєднання промислового і аграрного капіталів. Цей досвід треба поширювати, але зняти ризики для промисловців, які, вкладаючи інвестиції в землю, можуть розраховувати на віддачу лише через кілька років. Їм потрібні гарантії, зокрема, на захищення прав на зроблені інвестиції.

Окремо треба згадати про землі населених пунктів, порядок їх відведення під забудову, коли міська казна втрачає своє законне для громадян визначене джерело доходів, а земельна дармівщина обертається астрономічними доходами конкретних людей, падає додатковим тягарем на комунальні платежі, на ціну житла.

А хіба можна не бачити біду, яку на очах мільйонів накликають бажаючі освоїти під забудову багатими котеджами береги Дніпра та інших річок? В Україні чудова природа. Вона повинна служити людям, теперішнім і новим поколінням, а не бути предметом зиску для декого. **Треба пам'ятати, що наші багатства великі, але не безкінечні.** Не можна на догоду, наприклад, «Кока-Колі» «садити» її завод на підземний стратегічний запас прісної води. І це безцінне багатство, яке належить усім, в тому числі ще не народженим, конвертувати в пляшки червоного напою, що дають супербариші власникам відомої фірми.

Депутати як виразники народу — господаря всього, що є в Україні, повинні дати тому саме державний, хазяйський лад. Не варто очікувати, що зі «скирти» накиданих кимсь законопроектів вдасться виділити важливіші і тим вплинути на цілу сферу відносин. **Ні, треба передбачити систему законотворчої роботи,** яка в кожній сфері (і взаємозв'язано з іншими сферами) послідовно укладатиме правила поведінки для громадян, їх колективів, галузей економіки, бізнесу, держави.

Межі статті не дозволяють торкнутися проблем усіх напрямів законотворчості. Це й не передбачалося як мета. Просто треба розуміти, що влада, в даному випадку парламент, повинен знайти відповіді на назрілі уже виклики і передбачити їх у перспективі. Лише один перелік цих викликів міг би окреслити складність і важливість завдань для Верховної Ради, для кожного депутата. Адже ніхто не заперечить, що наша держава мусить знайти вихід з енергетичної залежності, для чого влада зобов'язана, зокрема, простимулювати енергозбереження на виробництві, в побуті, в бюджетних закладах. Реалізувати, наприклад, колосальний потенціал виробництва біопалива. Всі відчувають потребу проведення судової реформи, аби кожен громадянин знав, що його право в суді буде захищено по справедливості. Давно слід було зняти проблему користування людьми рідними мовами чи підтримки і розвитку мови державної. В нашій країні у невідповідності перебувають норми Конституції і життєва практика щодо освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення. Потребує прозорих і незмінних правил гри підприємництво, гарантування державою прав молоді, жінок і материнства. Називаю окремі напрями, назрілість яких очевидна, їх не можна лише спостерігати. Потрібне активне втручання влади в розв'язання важливих проблем.

5. До конвеєра законотворчості

Розраховую на те, що депутати в комітетах і фракціях саме так поставляться до своїх обов'язків. Іншим має стати і зміст роботи апарату Верховної Ради, зокрема, секретаріатів комітетів і фракцій. Необхідні для того структурні і кадрові зміни в основному сплановані. Їх слід сприйняти як потребу дня. Йдеться про те, що кожен комітет, відповідно підкомітет, отже, кожен депутат мусить працювати над реалізацією конкретного плану законодавчих робіт, котрі мають і часові межі. Бо якщо йдеться про систему законодавства, то **термін прийняття відповідного закону стає теж якісною категорією.** Користуючись російською приказкою, можна повторити, що дорога ложка до обіду, а тут йдеться про важливі нормативні акти, без своєчасної появи яких, з перебоями, а значить, неефективно працюватиме вся система правовідносин. Іншими словами, потрібна робота в загальному, системному, технологічному потоці, котра віддалено нагадує виробничий конвеєр. Тут не може бути неякісного продукту, запізнень, взагалі браку. Бо за цією роботою треба бачити корінні інтереси держави, потреби кожного виборця, його сім'ї. Ми зобов'язані подолати інерцію зневіри людей у свою державу. У нас є для того можливості, є потреба і є зобов'язання перед народом.

Сподіваюся, що з розумінням цього всі, хто сьогодні є владою, приступлять до своїх обов'язків після 15-ї річниці від народження нашої держави.

Олександр МОРОЗ,
Голова
Верховної Ради України.

Нагороди знайшли героїв

З нагоди 15-річчя незалежності України Президент Віктор Ющенко нагородив більш як 700 наших співвітчизників та іноземних громадян.

Звання «Герой України» удостоєно дев'ять громадян, серед них відомий правозахисник Степан Хмара, нагороджений «за видатні особисті заслуги в боротьбі за відродження незалежності української державності, відданість ідеалам свободи і демократії». А голову громадської організації «Галицький вибір» (Львів) Юрія Шухевича удостоєно найвищої нагороди України «за громадянську мужність, багаторічну суспільно-політичну та правозахисну діяльність в ім'я здобуття незалежності України», повідомляє прес-служба глави держави.

Крім того, Президент присвоїв звання Героя України письменникові Івану Драчу «за самовіддане служіння українському народу, втілене в поетичному слові та відстоюванні ідеалів свободи і демократії», ректору Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, доктору економічних наук, професору Анатолію Павленку. Серед героїв і дніпропетровський донор Володимир Ніколаєв.

Глава держави нагородив орденами «За мужність» третього ступеня гравців і тренерів національної збірної з футболу, які брали участь у чемпіонаті світу 2006 року. Ще 18 гравців нагороджені медаллю «За працю і доблесть». Головний тренер збірної Олег Блохін і президент Федерації футболу України, член виконкому УЄФА, член комітету національних асоціацій ФІФА Григорій Суркіс нагороджені орденом Ярослава Мудрого п'ятого ступеня.

Народний депутат, почесний президент ФК «Іллічівець» (Маріуполь) Володимир Бойко нагороджений орденом Данила Галицького. Нагородами відзначено співробітників ФФУ, футбольних клубів та організацій, а також 36 іноземних громадян. Серед останніх Генеральний секретар Ради ЄС Хав'єр Солана, президент Чехословаччини і Чехії Вацлав Гавел, сенатор США Річард Лугар, радник президента України Борис Нємцов.

Думки з приводу

Про розчарування говорять слабаки

Ольга ГЕРАСИМ'ЮК (депутат 5-го скликання):

— Для мене День незалежності завжди буде святий, хоч би які труднощі Україна переживала на той момент. Він для мене дуже особистий. Мрію про незалежність країни все життя. І сьогодні також. Колись мій земляк з Полтавщини змушений був тікати з Батьківщини від відсидки в радянських таборах — потім він взяв псевдонім Юрко Кодак. Він прожив життя в Канаді. І був вже літнім, коли в нас уперше заговорили про незалежність. Він готувався до приїзду в Україну і навіть, здається, зробив пластичну операцію, щоб його впізнали. Я знала, що він приїде, готувала до приїзду його друзів. Однак... Ми з ним ніколи не побачилися, бо він пішов перед поїздкою в океан. І потонув. В нього був особливий стан. Він нервував. І не випадково океан потягнув його до себе. Щороку, в День незалежності я думаю про цього чоловіка. Святкую цей день разом з ним. Тому це особиста історія. І не єдина причина в цей день відчувати особливий стан. Сьогодні абсолютно немає такої сили, яка примусила б мене розчаруватися в тому шляху, який обрала для себе Україна. Розчарування тільки для слабаків. Я щиро поважаю Президента. Вважаю його людиною мудрою і обдарованою. Мені дуже хотілося б у цей день побажати йому сили і вистояти у непростій ситуації. В цей день святкуватиму ту незалежність України, про яку я мрію і заради якої робитиму все, щоб хоч грам додати у її скарбничку. Тоді знатиму, що дихала і трудилася для цього святого дня. І хочу, щоб так думали всі українці.

мають синьо-жовтий прапор зі стриманою гордістю і повагою, хоча й без надмірного ентузіазму.

Схоже ставлення спостерігається до державного гімну. У третини (30,6%) опитаних його слова і музика викликають душевне піднесення, відчуття гордості. Крім того, 38,0% респондентів відзначили, що сприймають український гімн зі стриманою гордістю і повагою, хоча й без надмірного ентузіазму.

Загалом було опитано 2026 респондентів віком від 18 років і більше. Опитування проводилося у всіх областях України, Криму, Києві та Севастополі (у 129 населених пунктах). Статистична погрішність вибірки не перевищує 2,2%.

■ ФОТОМИТЬ

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

22 червня. Багатолюдний страйк шахтарів (загалом протягом літа не працювало 500 тисяч гірників).

1993

НОВИНИ

СЕРЕДА, 23 СЕРПНЯ 2006 ■ № 156 (3906)

Юрій ЛУЦЕНКО вважає, що за роки незалежності Україна стала найбезпечнішою за рівнем злочинності серед країн-сусідів

■ У НОМЕР

Подвійне новосілля

Хмельницький. В обласному центрі нарешті зрушиться міська черга на отримання квартири. Вперше за роки незалежності у Хмельницькому було зведене так зване соціальне житло. Кошти для будівництва 150-квартирного гуртожитку були знайдені в місцевому бюджеті. Як і передбачалося, нові помешкання отримають родини працівників освітянської та медичної галузі. Перша черга новобудови, півсотні квартир, уже готова до здачі, і з дня на день в ній з'являться новосели.

У свою чергу, і медики приготували подарунки для хмельниччан. Для маленьких пацієнтів відчинить двері нова дитяча стоматологічна поліклініка. До цього часу і дітям, і дорослим доводилося лікуватися разом. Однак міська влада все-таки вишукала гроші, щоб відремонтувати і обладнати для роботи нове приміщення. Отож і медики, і пацієнти справлятимуть у ньому ще одне новосілля.

Ірина КОЗАК.

Сюрприз від Кабміну

Новий Кабінет Міністрів скасував низку рішень своїх попередників. Зокрема, призупинено дію постанови про підтримку молодих педагогів, котрі візьмуть зобов'язання три роки відпрацювати в навчальних закладах. Їм мали намір видати допомогу в розмірі п'яти мінімальних зарплат.

Крім того, урядом призупинено дію постанови «Про внесення змін до Порядку призначення і виплати державної допомоги родинам із дітьми». Передбачалося, що коли дитина вчиться на денній формі навчання у вищому або професійно-технічному навчальному закладі, малозабезпечені батьки та усиновителі одержуватимуть допомогу до закінчення нею навчання, але не довше, ніж до 23-річного віку. Нині малозабезпечені, самотні батьки та усиновителі отримують допомогу на дитину до досягнення нею 18 років.

Внесено зміни і в розрахунок допомоги на дітей самотнім матерям, **передає УНІАН.**

19 мільярдів євро

щорічно переказують додому українці, що трудяться за кордоном. Проте уряд намагається зменшити масштабність проблеми заробітчан, ведучи мову про те, що їх кількість не перевищує 2,5 млн. Про це заявив учора співголова міжнародної громадської організації «Нова хвиля» Олександр Шокало. На його думку, за межами країни працюють близько 7 млн. українців.

НАТО знову в Криму

У штаб Військово-морських сил Збройних сил України в Севастополі прибула делегація Офісу зв'язку НАТО в Україні на чолі з Джеймсом Гріном. Як повідомили в прес-службі Міністерства оборони України, представники альянсу мають намір перевірити, чи готові активи українського флоту до участі в міжнародній операції у Середземному морі «Active Endeavor», проведення якої заплановано на жовтень. З'ясувалося, що все гаразд. Гості були задоволені процесом підготовки і відзначали всебічність і багатоплановість підходу командування до здійснення трансформації флотських структур з урахуванням європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Подорож із Сімферополя до Києва

■ НЕСПЕЦІАЛЬНИЙ РЕПОРТАЖ

Донька мала в понеділок ввечері від'їздити з Криму. У Новобогданівці все нібито вже взяли під контроль та й в. о. гендиректора «Укрзалізниці» Володимир Козак також запевнив, що до ранку вівторка рух на залізниці повністю відновлять і потяги рухатимуться вже за графіком.

Фото Олексія СУВИРОВА (УНІАН).

Прикинула: до вівторка лічені години, тож і запізнення має становити годину чи дві, на цьому й заспокоїлася. І даремно.

Телефоную доньці о 20-й, коли мав відправитися потяг.

— Сидимо, хто де може. І жодних оголошень, на скільки затримається поїзд. До начальника вокзалу не пробитися, та й ті, хто там побував, нічого втішного не почули, окрім «чекайте».

Набираю номер через годину, ситуація не змінилася, поїзди відходять, але все не ті. Переважно відправляють гостей із Росії. Не нариватися ж на міжнародний скандал? А наші люди, мабуть, вирішили залізничники, можуть і зачекати. При цьому знову жодних конкретних чи хоча б обнадійливих оголошень.

О 23-й змучених людей обійшла диспетчер. Назвала деякі потяги, що мають незабаром відправитись. Серед них № 298 не фігурував.

— Стежте за табло і оголошеннями по вокзалу, — все що могла відповісти пані залізничниця.

Домовились, щойно сяде в потяг, дасть знати.

Не подали поїзд і опівночі. Коли зателефонувала о першій ночі, донька бадьорим голосом заспокоїла:

— Мамо, ну чому ти не спиш, оголосили, що о першій подадуть потяг. Тож години через дві, мабуть-таки, буде.

Але сон уже не брав. Так минуло ще півтори години. І нарешті: «Я в поїзді». Годинник показував 2 години 45 хвилин. Тож сім годин очікування, і ти в потязі. Але сісти — ще не означає доїхати. Тепер ще треба дочекатися, коли цей поїзд причвалає до Києва. А це, мабуть, не скоро. Та й спати вже немає коли...

Марина КРИВДА.

На знімку: пасажири Сімферопольського вокзалу в очікуванні потягів.

P. S. Коли верстався номер, поїзд №298 був ще десь у південних степах. Їжа в людей закінчилася, вода також, але залізничники, попри обіцянки, так і не подбали про те, щоб зробити цей вимушений полон хоча б трохи цивілізованішим.

Жителі Новобогданівки вважають себе учасниками війни

Після дводенної канонади Новобогданівка повільно приходить до тями. Повертаються евакуйовані. За фактом порушення військовослужбовцями нормативних актів, які регулюють правила поводження з боєприпасами, порушено кримінальну справу. Але люди не вірять нікому. Жителі села направили в сільраду майже півтисячі заяв з вимогою компенсації збитків. Також вони вимагають виділити кошти на ліквідацію військових складів біля села і законсервувати нафтобазу. Жителі Новобогданівки, зокрема, вимагають надати їм статус учасників війни, визнати територію села екологічно забрудненою зоною з виплатою 25 відсотків компенсації і забезпечити безплатне лікування і медичне обслуговування.

■ ФОТОМИТЬ

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

1994

19 липня. Передача повноважень Президента України від Леоніда Кравчука до Леоніда Кучми.

Думки з приводу

Хотілося, щоб діаспора поверталася на батьківщину

Катерина ВАЩУК (народний депутат 2-го, 3-го і 4-го скликань):

— Головне відбулося! Українська Держава є! І нехай вона розбудовується не так легко, але сьогодні ніхто не сумнівається, що Україна є і буде. Дедалі більше українців включаються в процес розбудови України, і сьогодні, як ніколи, на часі об'єднання країни навколо загальноукраїнської патріотичної ідеї — зробити нашу державу красивою, багатою і сильною. Хотілося, щоб з кожним роком ми не лише пишалися, що маємо свою державу, а й відчували, що людям живеться краще. І дедалі більше людей пов'язували своє майбутнє з Україною. Хотілося, щоб діаспора поверталася на батьківщину. І нарешті відчула, що тільки тут можна створити нормальне життя. Заможніше житимуть люди — буде спокій і в душах. Одне з найбільших завоювань 15 років — мирне існування, країна ці роки прожила спокійно. А це запорука миру на майбутнє.

Живемо надією

— Незалежність дала нам свободу слова. Але, на жаль, розмов багато, а життя з кожним днем стає дедалі важчим. І нині більше живемо надією на краще. Радує, що столиця наша розквітає. Звісно, святкуватимемо родиною, а потім з онуками поїдемо на екскурсію рідним містом.

Лідія Архипівна, 78 років, учасник Великої Вітчизняної війни.

Знову газові переговори

(Початок на 1-й стор.).

Слід нагадати, що президент Туркменії Сапармурат Ніязов уже повідомив офіційний Київ про те, що не продаватиме додаткові обсяги газу дешевше 100 доларів за тисячу кубометрів. А це, у свою чергу, унеможливлює продаж одіозною «Росукренерго» в Україну газу по 95 доларів за тисячу кубометрів, як це відбувається нині. Щоправда, уряд України займається середньоазіатським газом, причому не лише туркменським.

Навряд чи можна очікувати, що після нинішніх переговорів у Москві ситуація прояснитья. Тим більше що схеми газових поставок, як і ціни на газ, традиційно завжди є найнепублічнішими і прихованими від громадськості.

Віктор ТИМОШЕНКО.

Москва.

У Красилів за досвідом

Роботою Красилівського агрегатного заводу зацікавилися китайські авіаремонтники з міста Уху. Східним партнерам до вподоби організація українського виробництва з ремонту деталей авіатехніки. Вони забажали не тільки перейняти цей досвід, а й укласти договори на постачання комплектуючих, виготовлення устаткування для їх ремонту. А красилівчани готові провести відповідний курс навчання і безпосередньо в Китаї.

Ірина КОЗАК.

Хмельницький.

Ельбрус — вершина ніжна

Ставитися до неї треба уважно і обережно, як до жінки.

З вуст 80-річного «дідуся українського альпінізму» це звучить переконливо. Нинішній свій ювілей Володимир Моногаров відзначив сходженням на цю вершину. Через сильний вітер три ночі довелося ночувати в наметах на висоті 5642 метри за температури мінус 12 градусів. «Відчуття — наче на крилі літака при ураганному вітрі». Почуватися комфортно за такого екстриму можна лише завдяки грамотно підібраному спорядженню. Кішки, льодоруби, ліхтарі і ще безліч специфічних і корисних речей допоміг зібрати екіпірувальний центр «Команда ЕКС». І все-таки вирішальний фактор успіху — молодечий дух і регулярні тренування Володимира Дмитровича. Нещодавні події підтверджують: це сходження не з розряду прогулянок. Про загиблих українців Моногаров сказав: «Вони були не альпіністами, а туристами. В Україні нині професійно навчатися альпінізму немає де, крім Говерли. А на ній пасуться лише корови...»

Фото Андрія НЕСТЕРЕНКА.

■ СПІВЧУТТЯ

Голова Верховної Ради України Олександр Мороз направив телеграму співчуття Голові Консультативної Ради Парламенту Республіки Єгипет Мохамеду Сафвату Ель Шерифу у зв'язку із залізничною катастрофою поблизу Каїра.

У телеграмі йдеться: «Верховна Рада України вражена сумною звісткою про численні людські жертви внаслідок жахливої залізничної катастрофи поблизу Каїра. Прошу передати співчуття рідним та близьким загиблих і побажання скорішого одужання постраждалим».

■ СВІТ КОРОТКО

ЄВРОСОЮЗ

Є добровольці поїхати до Лівану

Десять із 25 країн-членів Євросоюзу мають намір направити своїх військовослужбовців до Лівану для участі у миротворчій місії ООН. Свою згоду, крім Франції, що вже перекидає своїх солдатів до Лівану, дали Італія, Іспанія, Фінляндія, Данія, Литва, Німеччина, Греція, Португалія і Бельгія. В ООН розраховують, що до 28 серпня міжнародні сили стримування в Лівані одержать підкріплення з 3500 осіб. Тим часом ліванський уряд провів екстрену нараду й одноголосно підтримав рішення про те, що миротворчі сили у країні очолить Італія. Раніше Італія висунула Ізраїлю умову — вона направить свої війська до Лівану тільки після того, як Ізраїль припинить там бойові дії.

ГВІНЕЯ

Захоплено російський танкер

Російський танкер «Лучегорск» захоплений у Гвінеї озброєними людьми. На борту танкера перебуває 19 росіян, один громадянин Китаю і перекладач. За словами начальника відділу безпеки мореплавання Приморського морського пароплавства Володимира Пестелєва, на борт «Лучегорска» піднялися десять осіб у чорній формі національних морських сил Республіки Гвінея. Вони заявили капітану, що танкер порушив кордони економічної зони Сьєрра-Леоне і зажадали від капітана викупу.

■ ЦИФРА

9 мільйонів гривень

витрачено для підготовки 129 середніх загальноосвітніх шкіл Одеси до навчального року. Як повідомила начальник міського управління освіти Наталія Савельєва, ці кошти пішли на реконструкцію корпусу пральні і котельні школи-інтернату №5, на устаткування газових котелень у трьох школах і переведення на центральне опалення трьох шкіл. Для придбання 319 комп'ютерів і комп'ютерних меблів для шкіл міста з міського бюджету виділено 1 мільйон гривень.

На сьогодні в школах Одеси навчаються 83 тисячі школярів. У 56 школах навчання ведеться українською мовою, російською — в 32. У 13 школах навчають дітей двома мовами, у 28 школах здійснюється переведення навчання з російської на українську.

В'ячеслав ВОРОНКОВ.

Юні таланти стануть клієнтами банків

1 вересня розпочинається Всеукраїнський конкурс творчості серед вихованців дитячих будинків. Діти-сироти віком від 3 до 17 років змагатимуться за головний приз — власний банківський рахунок!

Конкурс проводитимуть у рамках соціального проекту "Велике серце маленького життя", організованого Групою компаній «Фокстрот» спільно з Місією соціальної допомоги дітям Української православної церкви і Міністерством у справах сім'ї, молоді та спорту. Як зазначила заступник молодіжного міністра Тетяна Кондратюк, бізнес, держава та церква об'єдналися задля шляхетної справи — розвитку духовності кожної дитини.

Умови майбутнього змагання нині розсилають всім дитячим будинкам столиці та регіонів. Уже відомо, що конкурувати доведеться у двох номінаціях — на кращий витвір образотворчого мистецтва на біблійну тематику та на кращий літературний твір. Директорка Сезенківського соціального закладу «Родина» (Баришівський район Київської області) Віолетта Морозова впевнена, що в її вихованців є всі шанси обійти суперників. Особливу надію вона покладає на хлопців, адже серед них багато хто вміє вишивати ікони.

— Роблять це навіть на уроках хімії. До речі, вишивають краще за дівчат, — розповідає вона.

Як і всі серйозні конкурси, цей матиме справжнє журі. Так, літературні твори учасників оцінюватиме член національної Спілки письменників України Олександр Жовна.

— Буду судити щиро і спиратися на власний смак. Я ж сподіваюся, він у мене гарний, — сміється письменник.

До речі, найцікавіші письмові роботи буде опубліковано в дитячому журналі «Вулик». А кожний заклад, що візьме участь у конкурсі, отримає річну передплату на журнал і книжку Олександра Жовни «Маленьке життя».

Наталія ОВДІЄНКО.

Фото Юрія ПЕРЕБАЄВА.

На знімку: члени оргкомітету конкурсу. У центрі — президент Групи компаній «Фокстрот» Геннадій Виходцев (ліворуч) та голова Місії соціальної допомоги дітям УПЦ архімандрит Філарет.

Думки з приводу

Гідні кращої долі

Олексій ГАРКУША (народний депутат Верховної Ради 3-го скликання):

— День незалежності України — це справжнє свято свободи і національного самоусвідомлення. Сьогодні це розуміють на заході і сході України, півночі та півдні. Адже здобуття незалежності є цілком логічним результатом споконвічного прагнення українців до свободи та самовизначеності. Тому кожне українське серце зігріває думка про те, що ми живемо в незалежній державі. За 15 років виросло нове покоління українців, молодих людей, які вже не мислять іншої долі, ніж життя у вільній Україні. Змінилася свідомість людей, ми стали більш патріотично налаштованими.

Утім, чи саме про таку незалежність мріяли наші діди й прадіди? На жаль, час змінює ідеали. Ми дійсно виборoли незалежність. Але більшою мірою незалежність політичну та національну. До незалежності економічної ми ще не доросли. Вже цілих 15 років українці живуть в умовах перманентної шокової терапії. Досі наші «керманичі» не спромоглися подолати проблему енергетичної кризи. Україна не стала прикладом успішних економічних реформ. Про це свідчать такі факти, як найбільший серед усіх європейських країн рівень тіньової економіки, один з найвищих у світі рівень державної корупції, найнижчий серед країн Східної та Центральної Європи рівень довіри населення до владних структур. Скорочується населення держави. Нас вже не 52 мільйони, а лише 47.

Я впевнений, що українці гідні кращої долі. Доступного та висококваліфікованого медичного обслуговування, безплатної освіти, житлового забезпечення, високого рівня життя і соціального захисту.

Болить за рідну мову

— Наша Україна не настільки незалежна, як про неї кажуть. Бачу, що ми лише підлаштовуємося під сильніші держави. Наша мова й та чомусь не популярна в Україні. У магазинах, транспорті, на вулиці переважно чути російську. Але ж чомусь у Німеччині розмовляють німецькою, у Росії — російською, а у нас якою завгодно, аби не рідною.

Василь, 27 років, продавець-консультант.

■ ФОТОМИТЬ

Фото з архіву Укрінформу.

26 вересня. Українська делегація на слуханнях у Страсбурзі з приводу прийняття України до Ради Європи.

1995

Віхи українського парламентаризму — у цифрах і фактах

5. ОСНОВНИЙ ЗАКОН, ЩО ОБ'ЄДНАВ І ЛІВИХ, І ПРАВИХ

З початком нового, 1996 року критика на адресу Президента Леоніда Кучми та протистояння між парламентом і главою держави посилюються. Сплинав строк дії Конституційного договору. Президент та його команда мали лише один шанс гарантувати свою стабільність у керівництві державою — швидко ухвалити свій варіант Конституції, котрий закріпив би монополізм та безконтрольність інституту Президента. Єдиною противагою президентській вседозволеності міг стати сильний повноправний парламент.

Основний Закон нашого життя

16 січня розпочала роботу п'ята сесія Верховної Ради. Початок її роботи відбувався в умовах посилення соціально-економічної кризи і як наслідок — багатомісячної затримки заробітної плати працівникам бюджетної сфери, особливо в галузях освіти, науки, культури, охорони здоров'я.

22 січня розпочала роботу зимова сесія Парламентської Асамблеї Ради Європи, у якій вперше як повноправний член бере участь делегація України на чолі з головою Комісії Верховної Ради у закордонних справах і зв'язках з СНД Борисом Олійником.

1 лютого розпочався страйк шахтарів. У Донецьку 120 шахт страйкують, 100 припинили відвантаження вугілля, 250 виявляють солідарність із страйкарями. Соціальне напруження в країні зростає. Під парламентськими стінами дедалі частіше стоять страйкарі. У парламенті комуністи та соціалісти пропонують оголосити надзвичайний економічний стан, а Президента й голову його адміністрації «за геноцид проти українського народу притягти до кримінальної відповідальності».

12 лютого на вимогу російської сторони було роз'єднано енергосистеми України та Росії. Причина — робота теплових електростанцій нашої країни на рівні потужності менше 30 відсотків від установленої. На межі зупинки опинилися блоки атомних станцій. Усіх закликають економити. Кризова ситуація склалася й у сільському господарстві. Сільгосппідприємства заборгували лише банку «Україна» понад 14 трильйонів карбованців. Незораними лишилися 4 мільйони гектарів ріллі. Не досіяно 700 тис. гектарів озимих, заготовлено пального на 15-18%, насіння — 20%, техніка в робочому стані на 50-60% від необхідного.

11 березня Конституційна комісія передає проект Основного Закону із зауваженнями та пропозиціями на розгляд Верховної Ради. У проекті зазначалося, що держава визнає і гарантує місцеве самоврядування. Статус Криму пропонувалося визначити як автономію зі статутом, а не Конституцією.

21 березня у першому читанні прийнято проект Конституції Криму. У цей же день обговорювався проект Держбюджету на 1996 рік, який ухвалили 22 березня, а заразом і постанову «Про організацію попереднього розгляду проекту Конституції».

25 березня парламент установив нову межу малозабезпеченості у сумі 6,8 млн. карбованців на місяць.

У Росії в цей час тривають президентські перегони. До свого логічного завершення наближається й поділ Чорноморського флоту. ВМС України вже отримали від ЧФ 27 кораблів і суден. На 17 з них 27 березня було піднято прапор ВМС України. На другому етапі Україна мала отримати ще 54 кораблі та судна. Загальна кількість плавзасобів ВМСУ має становити близько 150 одиниць.

4 квітня у другому читанні було ухвалено проект Конституції Автономної республіки Крим. Верховній Раді автономії рекомендовано привести її положення у відповідність до чинного законодавства України. Після цього Верховна Рада мала ухвалити проект у другому читанні остаточно.

17 квітня Верховна Рада почала розгляд проекту Конституції. Особливо гостра дискусія точилася навколо розділів, які стосуються місцевого самоврядування, двопалатного чи однопалатного парламенту, функцій палат, повноважень Президента та функцій Верховної Ради України.

5 травня створено тимчасову спеціальну комісію з опрацювання проекту Конституції і затверджено її персональний склад.

З 25 квітня набули сили закони «Про освіту» та «Про режим іноземного інвестування». Останній зрівнював в умовах вітчизняного та іноземного інвесторів.

23 травня «Голос України» друкує проект Конституції, схвалений (із зауваженнями і пропозиціями) Конституційною комісією 11 березня 1996 року. А також проект Основного Закону, поданий членами тимчасової спеціальної комісії з опрацювання проекту Конституції від фракції Верховної Ради України «Комуністи за соціальну справедливість і народовладдя».

27 травня Президент звільнив Євгена Марчука з посади Прем'єр-міністра. Через те, як сказано в заяві прес-служби глави держави, що «не забезпечив, як того вимагає ситуація, ефективне і стабільне функціонування уряду та формування власного іміджу».

28 травня опубліковано проект Конституції, доопрацьований Тимчасовою спеціальною комісією, створеною 5 травня.

29 травня сесія розпочала розгляд проекту Конституції у першому читанні. Однак через гарячі суперечки щодо способу обговорення і голосування проекту (зокрема те, що під час процедури другого читання фактично не можна внести жодних змін до проекту) розгляд питання перенесли на засідання 4 червня. На ньому проект Основного Закону й було схвалено у першому читанні.

19 червня народні депутати подали на розгляд у другому читанні проект Конституції.

26 червня денне та вечірнє засідання, під час яких тривало постатейне обговорення проекту Конституції, відбувалися в інтер'єрі двох інших подій: засідань Ради безпеки і Ради регіонів при Президенті. На цих засіданнях главі держави рекомендували винести на Всеукраїнський референдум проект Конституції, поданий Конституційною комісією у березні. Референдум призначено на 25 вересня.

27 червня вранці у парламенті зібралася рада фракцій, яка обговорила ситуацію нав-

■ АРХІТЕКТОРИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

19 червня 1996 — мітинг з вимогами прийняття нової Конституції біля Верховної Ради України

■ ФОТОМИТЬ

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

1996

28 червня 1996. Прийнято Конституцію України.

Думки з приводу

Сутність життя кожного

Тарас ПРОЦЕВ'ЯТ (народний депутат 2-го скликання):

— Боюся видатися пафосним, але незалежність України — це сутність життя кожного українця. Це і сутність мого життя. Це сутність життя моїх дідусів і бабусь, мого батька й матері. Це сутність, для якої виховую своїх дітей. Ідеєю незалежності живуть сотні тисяч, мільйони українців. Загалом відновлення державної незалежності — мета здорової нормальної нації. Тим паче це ціль такої нації, як українська. Незалежність України — це прихід Української нації до природнього стану відновлення власної державності. Доведеться багато попрацювати над тим, щоб наповнити цю державу національним змістом, відновити еліту нації, позбутися постімперських комплексів. Можливо, для цього знадобляться не тільки роки, а й десятки років. Але в українців немає іншого шляху. Тому День незалежності — це святий день для кожного українця.

коло конституційного процесу. Було прийнято рішення продовжити роботу над проектом нової Конституції. Для цього створили робочі групи щодо мови, символіки, власності, організації влади та Автономної Республіки Крим. Пленарне засідання проводилося спочатку у закритому, а згодом у відкритому режимі. І тривало цілу ніч.

28 червня о 9 годині 20 хвилин 315 депутатів схвалили Конституцію України. Це було свято єдності українського народу, свято його духу. 28 червня 161-а стаття Конституції проголосила державним святом — Днем Конституції.

1 липня Президент скасував указ від 26 червня про проведення Всеукраїнського референдуму з питання прийняття нової конституції України.

10 липня Верховна Рада дала згоду на призначення Павла Лазаренка Прем'єр-міністром України. За кандидатуру нового прем'єра було віддано 344 голоси.

12 липня п'ята сесія завершила свою роботу. Вперше в історії нашої держави депутати склали присягу на вірність Україні. Текст зачитав найстаріший депутат Верховної Ради — Ігор Юхновський. Після закриття сесії Президент України Леонід Кучма та Голова Верховної Ради Олександр Мороз у Маріїнському палаці підписали закон України про прийняття Конституції і введення її в дію.

Гривня змінила купонокарбованці

2 вересня в країні проведено грошову реформу. В обіг введено національну валюту — гривню.

3 вересня розпочала роботу шоста сесія Верховної Ради. Найперше обранці схвалили постанову «Про державні символи України». Урядові було запропоновано до 1 грудня провести конкурс на Державний герб і текст Державного гімну і представити Верховній Раді ці пропозиції.

20 вересня Президент заявив про свій намір балотуватися на пост глави держави на другий термін.

3 жовтня таємним голосуванням Віктора Мусіяку було обрано заступником Голови Верховної Ради. Парламент також заповнив свою квоту в Конституційному суді. «Прохідний бал» отримали чотири претенденти із необхідних шести (за кілька днів до цього Президент призначив шістьох суддів КС відповідно до своєї квоти. З'їзд суддів також обрав шість кандидатур).

18 жовтня відбулося приведення до присяги суддів Конституційного суду. Цього само дня на спеціальному пленарному засіданні КС головою суду обрано Івана Тимченка. КС отримав виключне право тлумачити Конституцію і визначати відповідність нормативних актів і дій суб'єктів влади змісту Конституції. Цього само дня сесія прийняла заяву з приводу ухвалення у першому читанні Держдумою Російської Федерації проекту закону «Про припинення розподілу Чорноморського флоту». У заяві зазначалося, що Держдума робить спробу поширити юрисдикцію Російської Федерації на Севастополь. Верховна Рада розцінила вчинок Держдуми як грубе порушення основоположних норм міжнародного права, зазіхання на суверенітет України та чергове висування територіальних претензій до України.

13 листопада сесія протягом одного дня ухвалює у першому й другому читанні та остаточно закон «Про тимчасову заборону стягнення з громадян пені за невчасне внесення плати за житлово-комунальні послуги». Значущість цього документу переоцінити було важко, адже соціально-економічна ситуація в країні перебувала не в найкращому стані.

6 грудня на пленарному засіданні було прийнято Заяву Верховної Ради щодо прийнятого 5 грудня 1996 року Федеральними Зборами Російської Федерації пакета документів стосовно міста Севастополь та розподілу Чорноморського флоту. У відповідь українські парламентарії повідомили: Верховна Рада вносить на обговорення у парламент проект закону про виведення російських військ із території України. І звертається до міжнародних інститутів з приводу посягань на український суверенітет.

11 грудня парламент продовжив термін одержання майнових сертифікатів і житлових чеків до 31 грудня 1997 року.

Старт розвитку місцевого самоврядування

4 лютого відкрилася сьома сесія Верховної Ради. Перший пленарний день проходив під акомпанемент шахтарського пікетування урядового та парламентського будинків. Олександр Мороз, вийшовши до страйкарів, пообіцяв, що Верховна Рада робитиме все від неї залежне для схвалення податкового законодавства, соціального захисту населення та розв'язання інших питань, що входять до її компетенції.

5 лютого Верховна Рада вдруге дала згоду на призначення Віктора Ющенка головою Національного банку України. Сесія також визнала незадовільною роботу уряду з ліквідації заборгованості з виплати зарплати й пенсій. І зобов'язала КМ 15 лютого подати до парламенту відповідний механізм компенсації заборгованості.

6 лютого Верховна Рада схвалює постанову, відповідно до якої рівень мінімальної заробітної плати (15 гривень) збільшувався до 70,9 гривні.

1 квітня парламент прийняв закон «Про місцеві державні адміністрації».

5 квітня епіцентром протистояння на владному олімпі стало прийняття держбюджету. Парламент та його голова наполягали на прийнятті головного фінансового документа на основі існуючої податкової бази, а глава держави наполягав на прийнятті кошторису на новій податковій основі.

10 квітня у парламенті проходять парламентські слухання з проблем свободи слова.

24 квітня сесія 279 голосами ухвалила закон «Про місцеве самоврядування», робота над яким тривала майже рік.

27 червня було ухвалено Державний бюджет на 1997 рік. Доходна частина становила 22.418.813,5 тис. гривень, видаткова — 28.122.934,5 тис. гривень. Дефіцит бюджету мав покриватися лише на беземісійній основі.

2 липня Павла Лазаренка звільнено з посади Прем'єр-міністра.

9 липня Президент України та Генеральний секретар НАТО у Мадриді (Іспанія) підписують Хартію про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору. Текст підписали також 16 лідерів країн-членів НАТО. Відповідно до документу Україна та країни-члени НАТО продовжуватимуть виконання угод щодо роззброєння, нерозповсюдження ядерної зброї та контролю над озброєннями та заходів зміцнення довіри і безпеки, сторонами яких вони є.

15 липня парламент ратифікував Європейську хартію місцевого самоврядування.

16 липня парламент дав згоду на призначення Валерія Пустовойтенка Прем'єр-міністром України.

Новий подих виборів

23 вересня сесія ухвалила з пропозиціями Президента три закони, пов'язані з діяльністю засобів масової інформації: «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про Національну раду з питань телебачення і радіомовлення», «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів».

24 вересня народні обранці затвердили змішану систему виборів до парламенту, ухваливши закон про вибори народних депутатів на мажоритарно-пропорційній основі. Однак Президент, на думку депутатів, побоюється виборів на змішаній основі, бо в парламенті може сформуватися потужне опозиційне крило. Врешті остаточний варіант закону з пропозиціями глави держави було ухвалено 15 жовтня.

3 листопада сесія ухвалила закон «Про Центральну виборчу комісію» (остаточний варіант закону з пропозиціями Президента було ухвалено 17 грудня).

12 листопада сформовано Центральну виборчу комісію.

13 листопада Центрвиборчком таємним голосуванням обрав зі свого складу голову комісії. Ним став Михайло Рябець.

14 листопада постанова ЦВК проголосила старт виборчих перегонів.

9 грудня ратифіковано Рамкову конвенцію про захист національних меншин.

17-21 грудня у Страсбурзі відбувається засідання правового комітету ПАРЄ, на якому обговорюється українське питання. Правовий комітет запропонував асамблеї Ради Європи не визнати повноважень делегації Верховної Ради України на наступній сесії, яка мала розпочатися 26 січня, через те, що Україна не виконала зобов'язань, взятих під час вступу до цієї організації, зокрема тих, що стосуються скасування смертної кари. Як зазначив народний депутат, член делегації у ПАРЄ Василь Костицький, для вирішення цього питання слід було б зробити два кроки: скасувати гриф «державна таємниця» на інформації про утримання і поховання страчених і заявити про запровадження мораторію на страту офіційно і водночас підготувати відповідний законопроект. Щоправда, спеціальній делегації українського парламенту таки вдалося дещо пом'якшити погляди ПАРЄ на цю проблему. Остаточне рішення Бюро ПАРЄ мало ухвалити на останньому передсесійному засіданні 16 січня.

На останок, **30 грудня,** вперше(!) за роки незалежності України головний фінансовий документ було ухвалено до початку бюджетного року. Доходна частина — 21,10 млрд. грн., видаткова — 24,481 млрд. грн. Граничний дефіцит — 3,380 млрд. грн. Попереду були вибори...

Олена ГОРБУНОВА.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

17 квітня 1997 — голова Конституційного суду Іван Тимченко (*ліворуч*) та заступник голови Конституційного суду Василь Німченко прямують на засідання Конституційного суду

30 грудня 1997 — вперше за роки незалежності України бюджет було ухвалено до початку бюджетного року

Думки з приводу

Служити, а не прислуговувати

Олександра КУЖЕЛЬ (народний депутат 2-го скликання):

— Для мене незалежність — це незалежність великого прошарку середнього класу, бо тільки він є представником самодіяльного населення, яке займається власною справою. На жаль, нині відчуваються погіршення в цьому середовищі, бо не створили достатніх умов. Однак у ці світлі літні дні хочеться, щоб була любов і не було злого болю. Хочеться бачити всіх у доброму настрої. Я так давно не бачила веселощів! А ще хотілося б, аби всі, хто служить народу України, служили, як в останній раз!

Влада і опозиція мають однаково любити свою землю

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Лілія ГРИГОРОВИЧ (народний депутат 2-го, 3-го, 4-го, 5-го скликань):

— Я народилися в Україні. Ще навіть не ходила до школи, але відчувала любов до рідної землі. Трагічна доля тих людей, які не знають свого самовизначення. У нашої країни унікальні перспективи, але вони залежать від усіх нас. Велике щастя мати Президента, який робить все для кращої долі своєї держави. Але мати опозицію, яка в опозиції до самої країни, — це трагедія. Влада і опозиція мають однаково любити свою землю.

ДЕНЬ
СЕРЕДА, 23 СЕРПНЯ 2006 ■ № 156 (3906)

На Івано-Франківщині засновано почесну відзнаку голови облдержадміністрації «Спортивна слава Прикарпаття»

Зачарована квітами Десна

Місто на Десні у День незалежності перетвориться на барвисту демонстрацію троянд і чорнобривців, гладіолусів і айстр, жоржин і хризантем, вирощених чернігівцями. Усі шанувальники краси після святкової ходи вулицями міста зберуться у Центральному парку культури та відпочинку на виставку квітів і плодів. Кожен трудовий колектив виставить тут свою оригінальну експозицію. Чернігівці та гості міста оберуть «Королеву квітів-2006». Цього дня також відбудуться чемпіонат караоке «Зірка Чернігова» та концертна програма за участю відомих виконавців філармонійного центру, **повідомляє наш чернігівський кореспондент Сергій ПАВЛЕНКО.**

Салат із цибулею й кавунами

■ **УРОЖАЙ—2006**

Збільшення вартості бензину-солярки, що займає в структурі витрат на вирощування сільгоспкультур значну частину, напевне призведе до підвищення собівартості продукції сільського господарства. Разом з тим у Міністерстві агрополітики не збираються переглядати мінімальні закупівельні ціни на зерно врожаю нинішнього року. Там стверджують, що вони дають можливість забезпечити рентабельність зернових не нижче 40 відсотків. Якщо говорити про врожай — вал у 38 мільйонів тонн зерна, який прогнозує новий міністр агрополітики Юрій Мельник, під великим сумнівом. Так, навіть британські імпортери стурбовані низьким урожаєм пшениці в Україні. Цим пояснюються підвищення там цін на хліб.

«Згоріли» надії на кукурудзу. Через спекотну й суху погоду, що встановилася на півдні та сході України: у Херсонській, Дніпропетровській, Луганській, Донецькій областях, — країна може втратити значну частину врожаю королеви полів на зерно, повідомила начальник відділу агрометеорології Гідрометеоцентру України Тетяна Адаменко. «Захід України заливає дощами. А весь південний схід «горить». Досить багато площ уже зібрали на силос, у такій ситуації це розумне рішення», — розповіла спеціаліст. За її словами, втрати зерна будуть відчутні — і в обсязі, і в якості.

Не на користь міністерського оптимізму говорять темпи хлібозбирання: зокрема, з 92 відсотків площ намолочено близько 14 мільйонів тонн пшениці. Торік на аналогічну дату було 19,27 мільйона. Але, схоже, урядові лити воду на млин зернотрейдерів, забезпечуючи в такий спосіб безперешкодне вивезення зерна за кордон, вигідно. Як тут не згадати рік 2002-й, коли за кордон вивезли значну частину врожаю, а потім шукали, де б його купити самим. Тим більше, що закупівля зерна до Держкомрезерву пробуксовує. Комітет нинішнього року провів три конкурси. За їх підсумками планувалося сумарно закупити 250 тисяч тонн зернових, однак було запропоновано всього 84,6 тисячі.

Від тривалої посухи істотно знизиться врожай соняшнику. Коли ще на початку літа врожайність цієї олійної культури прогнозувалася на рівні 14 центнерів з гектара, то за останніми прогнозами вона навряд чи перевищить 11 центнерів. Найбільше від несприятливих погодних умов потерпіли посіви соняшнику в Степу України — Одеська, Миколаївська, Херсонська, Луганська, Донецька, Запорізька, Дніпропетровська, Кіровоградська, частково Харківська області, **повідомляє «АПК-Інформ».**

Разом з тим урожай буряку, схоже, буде рекордним за останні п'ять років. На позавчорашній прес-конференції, присвяченій виходу цінних паперів української цукрової компанії «Астарта-Київ» на Варшавську фондову біржу, глава асоціації «Укрцукор» Микола Ярчук озвучив прогноз виробництва солодкого піску в нинішньому сезоні на рівні 2,1—2,4 млн. тонн. Проте, хоч як сумно для вітчизняного споживача, білі кристали, схоже, істотно не подешевшають. За прогнозами фахівців, роздрібні ціни залишаться на рівні 4—4,5 гривні за кілограм. Надлишок цукру не загрожує сильно збити ціни: він піде на експорт.

Багатьох споживачів дедалі більше хвилюють ціни на картоплю. Йде масове збирання, а оптова ціна кілограма «другого хліба» — майже 1,5 грн., роздрібна — і взагалі 2,5. Продавці не поспішають знижувати ціну, тим більше, що попит залишається досить стабільним. Пам'ятаючи минулу зиму, коли ціни на картоплю навіть в оптовій торгівлі доходили до 4 грн. за кг, багато міських жителів задаються питанням: чи можна чекати зниження? чи, навпаки, починати заготівлю?

На столичних ринках дешевшають овочі — помідори можна купити по 1,2 гривні за кілограм, огірки — по 40—50 копійок.

Якщо вірити фахівцям Проекту аграрного маркетингу, квапитися з мішками на оптовий ринок не варто. Там прогнозують, що ціна на картоплю знижуватиметься й наприкінці вересня опуститься до 1—1,3 гривні за кілограм.

Приємно: на столичних ринках дешевшають овочі. Незважаючи ні на які подорожчання палива. Помідори навіть у столиці на оптовому ринку можна купити по 1,2 гривні за кілограм, огірки — по 40—50 копійок. У Черкаській області томати «з поля» можна взяти і взагалі по 70 копійок, тоді як у серпні минулого року ціна практично не опускалася нижче гривні за кіло. І це масове збирання тільки починається. З ростом пропозиції, схоже, ціна ще знизиться, а для виробників існує ймовірність проблем зі збутом. Так само, як і з реалізацією цибулі. Збирання її завершується — і цього року буде встановлено новий рекорд з її виробництва. Причому він значно переважає торішній. Нині ціна цибулі з поля — 70-80 копійок за кіло. Але в Києві на оптовому ринку вона — ледь не головний овоч, судячи з місця, яке посідає. Тому й столична ціна від 1,2 до 1,4 грн./кг навряд чи довго протримається.

Кавуни і дині значно впали в ціні: позначається гарний врожай баштанних. А от кіло винограду (морози пошкодили взимку лозу) оптом коштує 7—12 грн./кг — у два рази більше за роздрібну ціну торік. У роздріб солодкі південноберезні ягоди продають по 17 гривень кілограм і дорожче. Але споживачеві не варто особливо журитися з цього приводу: незабаром на український ринок рине виноград з Молдови — там, за прогнозами фахівців, урожай за якісними характеристиками набагато вищий, ніж за останні п'ять років.

Галина КВІТКА.

■ **ФОТОМИТЬ**

Фото з архіву Укрінформу.

1997

Листопад. У складі міжнародного екіпажу на кораблі «Колумбія» у космос полетів перший космонавт незалежної України Леонід Каденюк.

Думки з приводу

Потрібна жорстка диктатура Конституції

Михайло ГУЦОЛ (народний депутат 3-го скликання):

— Наша незалежність визнана світовим співтовариством та іншими державами. Але напрошується питання: від кого ми незалежні: від Росії, Америки? А як в Україні з верховенством конституційного права? Ніяк! Його немає! У нас в країні 10 відсотків олігархів. Таке враження, що ця незалежність для них. Треба в 90 відсотків бідних людей спитати: а як їм незалежність? Судова і правоохоронна системи корумповані, власної кредитно-податкової системи у нас немає, 60 відсотків економіки в тіні, бюджет не отримує мільярди гривень, 5 відсотків зростання ВВП, але звідки тоді голодні люди. Хіба за таку незалежність ми стояли на двох Майданах, а наші предки століттями проливали кров! Та всупереч цьому я, як і більшість українців, залишаюся патріотом. І сприймаю 24 серпня як справді велике свято, великий здобуток народу. Ще є надія, що Україна встане з колін, але поки не зміниться політична еліта, в країні змін на краще геть і очікувати. Для цього потрібна жорстка диктатура Конституції, щоб перед нею були рівні всі. Без винятку.

Радію за онуків

— Я зустрічаю свято з найкращим настроєм! Діти підуть на природу, а я з дружиною залишуся вдома. Незалежність відкрила перед нами чималі можливості, як не для нас — то вже для наших онуків напевно. В магазинах, наприклад, можна придбати все, чого душа бажає. Немає кілометрових черг і товарів з-під поли. Єдине, що ціни кусаються. До них би більші зарплати та пенсії.

Яків Максимович, 82 роки, колишній автомобіліст.

Уся країна під одним дахом

(Початок на 1-й стор.).

22 тисячі кілометрів головних залізничних колій, 10,8 мільйона гектарів лісів, 951 вищий навчальний заклад, заводи, фабрики, фольклорні колективи та приватні господарства — усе це Україна, різноманіття якої спробували відобразити під час виставки «Барвиста Україна».

Кожна область намагається показати себе не лише зі звичного боку, а й продемонструвати весь спектр продукції та товарів. Лише тут у одному павільйоні сусідять Чернігівщина, Волинь та Вінниччина. Тож, не користуючись послугами залізниці, можна випити чернігівської наливки, скуштувати луцький коровай та поласувати вінницьким медом.

Фото Андрія НЕСТЕРЕНКА.

На виставці — не лише звичайні продукти та послуги. Дніпропетровський шинний завод, наприклад, пишається шиною діаметром 4 метри та вагою 3,5 тонни. Таке величезне колесо, виявляється, пасує єдиній в Україні машині, яка у Кривому Розі здатна перевозити 200-тонні вантажі, а кабіна водія розташована на рівні чотириповерхового будинку.

Не пасла задніх і столиця: Київський мотозавод спільно із НТУУ «КПІ» та Інститутом відновлюваної енергетики НАН України презентували електроцикл **(на знімку)** — мотоцикл, який працює на сонячних батареях. Він здатен розвивати швидкість до 60 кілометрів на годину. Жителям південних областей країни, де багато сонячних днів, такий транспортний засіб за сьогоднішніх цін на пальне став би у пригоді.

Відвідавши виставку «Барвиста Україна», можна із упевненістю сказати, що підприємствам усіх областей країни є що показати, а для іноземних інвесторів є чимало цікавих проектів, у які можна вкласти кошти.

Анна БОЙКО.

Сумські студенти знову протестують

***Сумські студенти виступають проти призначення екс-начальника Сумської обласної міліції Миколи Плеханова на посаду начальника управління з питань органів юстиції і правоохоронних органів секретаріату Кабінету Міністрів. Про це на прес-конференції у Києві заявив один з активістів сумського студентського руху, член громадської організації «Нічний дозор» Микола Чернотицький,* повідомляє «Інтерфакс-Україна».**

За його словами, учасники акції вже звернулися до Президента і Прем'єр-міністра з проханням втрутитися в ситуацію і не допустити до роботи М. Плеханова в секретаріаті Кабміну. А свої протести пояснюють тим, що той «працював начальником УМВС України в Сумській області в той час, коли сумські студенти виступали проти незаконного об'єднання трьох університетів» і «дії, які тоді чинили співробітники міліції проти студентів, не потрапляють ні під норми законності, ні під норми моралі». Серед них називають «арешти в ніч на 1 серпня 2004 року, розгін наметового містечка в парку Шевченка, переслідування студентів під час пішого походу трасою Суми—Київ, побиття студентів під селом Андрияшівка Роменського району Сумської області».

За словами М. Чернотицького, із Сум до Києва для участі в акціях протесту приїхало 30 студентів, і вони вже провели два мітинги — біля секретаріату Президента і Кабінету Міністрів.

Як «Колумб» купол парламенту підкорював

Луганчанин Михайло Столпер є володарем найунікальнішого раритету — національного прапора України, що десять років тому майже два місяці висів на куполі будівлі Верховної Ради. Зазначимо відразу, що два місяці для тканини досить великий термін, бо вона приймає на себе потік вітру та атмосферні опади на висоті понад 70 метрів. Трохи згодом у розмові з одним чиновником із Кабміну Михайло довідався, що раніш бували дні, коли прапори доводилося міняти по кілька разів на добу. Ситець або крепдешин не витримували поривів вітру і перетворювалися на клаптики. Вийшло так, що зразок державного прапора, запропонованого луганським ТОВ «СП «Колумб», побив усі рекорди у довговічності. Йому й надали перевагу з-поміж інших.

Узагалі з цим прапором пов'язана ціла історія. Найперше замовлення на виготовлення державної атрибутики фірма одержала за часів прем'єрства Валерія Пустовойтенка. До виконання такого солідного замовлення фахівці «Колумба» підійшли дуже відповідально. Згідно з описами в Конституції України, було розроблено колірний варіант: синій і холодний жовтий. На той час в Україні ще не було створено Геральдичну палату, і жоден офіційний документ не давав точного опису колірного вирішення державного прапора. Адміністрація Президента, яка курирувала питання геральдики, довгий час з'ясовувала, яким усе-таки має бути колір — блакитним чи синім? Представники «Колумба» довели, якою повинна бути справжня розцвітка полотна, — саме синьо-жовта.

Сьогодні державні прапори, виготовлені в Луганську, майорять на будівлях Верховної Ради і Кабінету Міністрів. Президент Віктор Ющенко на офіційній фотографії зображений на його тлі. За десять років «Колумб» виготовив десятки тисяч державних прапорів. Верховна Рада і Кабмін роблять замовлення через кожні два роки, і, судячи з усього, змінювати виробника такої атрибутики зовсім не збираються.

Для прапора «Колумб» розробив спеціальну тканину —сітчасте полотно, що легко продувається вітром. Над цим працювали два наукові інститути — Києва і Москви. Раніше полотнище розміром 1,40 х 2,10 зшивалося з двох кольорових смужок — блакитної і жовтої. Варіант «Колумба» — це цільне полотно, розцвічене способом термосублімаційного друку. Тканина призначена для тривалої експлуатації. Надійні в цьому плані й фарби — вони не вигорають і не линяють. На жаль, Україна поки що не має свого поліефірного полотна, тому його доводиться замовляти за кордоном. Однак керівник фірми Михайло Столпер не хоче ризикувати позитивним іміджем свого підприємства, тож продукція з Польщі, Чехії, Німеччини, крім випробувань, пов'язаних з технологією виробництва в себе на батьківщині, проходить додаткові тести й у Луганську. На «Колумбі» створено свою лабораторію, де проводяться натурні випробування тканин. Для державних прапорів України вибирають тільки найкращі зразки.

Напередодні 15-річчя незалежності України попит на державні прапори значно зріс, отож підприємство сьогодні працює на збільшення обсягів своєї головної продукції.

Той, перший, прапор, що десять років тому підкорив куполи парламентської будівлі, Михайло береже сьогодні, як найкоштовніше, що в нього є. Це вже історія.

Алла АНТІПОВА.

Думки з приводу

Іспит на відповідальність складаємо щодня

Валерій МАРТИНОВСЬКИЙ (народний депутат 3-го і 4-го скликань):

— Ретроспективний погляд на становлення державності в Україні, хоч і «з бромом», однак переконує, що від далекої доби Київської Русі до сьогодні демократичні принципи суспільного облаштування були завжди затребувані на українських теренах. Наразі наша країна реально утвердилася як суб'єкт міжнародної політики. Але найсуттєвішим здобутком пройденого шляху є те, що Україна витворила свою нову Конституцію. Лише через особистість, через формування свідомого своєю національно-державницькою ідентичністю громадянина, через формування насамперед політичної культури громадянства, громадянської свідомості і насамкінець — громадянського суспільства Україна займе належне місце серед цивілізованих держав, утвердиться надійним і достойним партнером людської спільноти. Спільноти, яка пошановує українську миролюбність, поміркованість, здатність прогресувати без катаклізмів і кровопролиття. Іспит на відповідальність цим високим гуманістичним цінностям українська нація складає щодня.

■ ФОТОМИТЬ

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

30 листопада. У Києві відкрито пам'ятник першому Президенту України Михайлу Грушевському.

Якщо чесно...

— Взагалі для мене це не свято, бо особливої незалежності не відчуваю, оскільки закони наші діють переважно на папері: освіта у нас безплатна, але на сесії без грошей не з'являйся. Медицина — безкоштовна, але аналізи безплатно здати неможливо...

Ольга, студентка, 22 роки.

СЕРЕДА, 23 СЕРПНЯ 2006 ■ № 156 (3906)

Сьогодні наша країна відзначає День Прапора

Це прапор-дивоцвіт

До нашого кор'пункту зателефонував рівнянин Юрій Іванович ЗАЛЕТА (на знімку):

— Наближається велике і світле свято — День незалежності, а також свято Українського прапора. У мене є вірш про український прапор. Його я написав у 1990-му, коли тільки-но наша держава ставала на шлях незалежності...

І він приніс свої поезії. Не наполягав, щоб надрукували, тільки просив, аби його вірш про прапор прочитали люди, бо, як зізнався, «писаний він з глибини душі». Знайомство з долею автора дає зрозуміти, чому таке бажане для Юрія Івановича 24 серпня. Адже з дитинства, не сприймаючи тоталітарну систему, він у 1980 році став політв'язнем. З таким ярликом у радянські часи людині, яка вивчала іноземні мови у Львівському державному університеті імені І. Франка та Горлівському педінституті іноземних мов, було важко знайти роботу за спеціальністю. Тож Юрій Залета змушений був заробляти на хліб важкою фізичною працею. Зараз він працює референтом-перекладачем у Рівненському інституті слов'янознавства, викладає чеську мову.

І все-таки жодні життєві випробування не надломили цю людину. Навпаки — загартували, а ще — додавали сил до творчості. Ще в молоді роки Юрій Залета, взявши творчий псевдонім Юрій Загорський, написав збірку оповідань «Хто витримає спеку», яку схвалив до друку Григір Тютюнник. Він працює в усіх жанрах: прозі, драматургії, поезії і навіть у такому рідкісному, як нарис. У 1995-му побачила світ збірка віршів Ю.Загорського українською та російською мовами «Липнева ніч»—«Обеліски». «Не обзиваються громи» — його друга збірка поезій, «Виклик зимі» (2003 р.) — третя, п'єса «З вирію повернулися не всі» (2004 р.).

Вірш про український прапор, який пропоную вашій увазі, із збірки «Липнева ніч»:

Негода. Наче хвилі у Дніпрі,
Нуртують чорні хмари угорі.
Бувало також: мряка та імла
Нежданo чистий обрій облягла.
раптом бачиш трепетну блакить —
То український прапор майорить.
Зима настала. Глибоченний сніг
На сквери, площі і бульвари ліг.
Та подивися, друже, у вікно,
Де має жовто-синє знамено.
Ласкавий літній легіт проліта...
Он там пливе пшениця золота.
Це український прапор-дивоцвіт.
Відбився в ньому неповторний світ.
І чорноморська гожа синява,
І далина мрійлива степова.
Карпати в нім, Донбас, Галичина —
Вся прехороша рідна сторона.
В нім біль народу, гордість, жаль і гнів,
Чекання світлих, радісних часів.

Олександра ЮРКОВА.

Рівне.

Фото Марії КОРНІЙЧУК.

Провісник

Сімнадцять років тому над робітничим селищем Мар'янівка вперше замайорів синьо-жовтий прапор

У Берестечку, як і всюди, є свої знаменитості. Всі тут знають Юрія Шимроловича. Хоч посад високих він не займав, рекордів на виробництві не встановлював. Проте людина він азартна і безстрашна. А про його унікальні можливості в містечку ходять легенди. Може перенести відразу три мішки з цукром, розбити підряд сотню найміцніших цеглин, з'їсти скляний фужер, підняти одним пальцем 90-кілограмову кулю, випити за кілька хвилин десять півлітрових кухлів пива...

А ще Юрій Стратонович визнаний у всій окрузі майстер-висотник. Немає такої висоти, якої не здолав би. Його просять фарбувати куполи церков, покрівлі будинків, обрізати дерева-велетні. Уявіть картину. На височенному куполі церкви на одній нозі, ні за що не тримаючись, стоїть чоловік і фарбує хреста. Батюшка знизу просить його: «Юро, ти хоч прив'яжися». Маляр зверху, жартуючи: «Ловіть, батюшко!» І ніби хитнувся вниз. Священика забирає швидка. Повернувшися з лікарні, докірливо каже жартунові: «Юро, що ти зробив?» А майстер, ніби спокутуючи свою провину, тричі фарбує триметровий хрест. Пізніше, коли священик привозить ще й якусь експериментальну фарбу, вчетверте залазить на купол.

Наприкінці 80-х років місцевий осередок Народного руху України за перебудову, знаючи про такі величезні можливості колишнього воїна-десантника (службою в цих військах Юрій Стратонович і досі пишається), вирішила залучити його до унікальної операції. Йшлося про підйом на найвищий димохід Горохівського цукрового заводу забороненого ще тоді жовто-блакитного українського прапора.

— Було це у вересні 1989 року, — пригадує цей незабутній підйом Юрій Шимролович. — Глибокої ночі, десь після третьої години, я підійшов з прив'язаним до тіла прапором до 60-метрового димаря. Темно й вітряно. Перш ніж узятися за скобу, читаю пошепки «Отче наш». Обережно, щоб не зірватися, починаю підйом. Безперестанно промовляю слова молитви. Відчуваю, що труба не стоїть непорушно, а поволі розхитується. Спочатку в один бік, потім, завмерши, в другий. Вже на самій маківці берусь рукою за громовідвід і пробую вмоститись на верхівку труби. Але випари і чадний газ розрихлили верхній шар кладки. Щоб убезпечити себе, скидаю в середину комина кілька цеглин. Тепер можна сідати. Відв'язую від тіла прапора і... рвучкий вітер вириває з рук шнура. Добре, що взяв із собою кілька метрів м'якого дроту. Ретельно прив'язую ним до громовідвода прапора. Він відразу голосно затріпотів, ніби вирвавшись на волю. Ще раз дивлюсь на нічне небо, по якому низько над землею бігли поодинокі хмарки, і починаю зворотний, можливо, ще важчий шлях.

— Вранці робітники заводу побачили на вершечку димаря великого жовто-блакитного прапора, — пригадує заступник голови правління ВАТ «Гнідавський цукровий завод» Микола Пущало. — Всі були вельми схвильовані цим. Панував піднесений настрій. Люди подумки захоплювалися сміливцем, який не побоявся ні висоти, ні відповідальності, яку міг би мати за цей вчинок.

Подивитися на прапор тоді приходили всі жителі селища цукроварів Мар'янівки, приїздили поклонитися йому мешканці й інших міст та сіл Волині, сусідньої Львівщини. Охочих зняти його не знайшлося. Тож провисів прапор на димарі кілька місяців. Люди вважали його добрим провісником майбутньої незалежності України. Що невдовзі і сталося. Про мужнього висотника згодом забули. Та й він не нагадував про себе. Бо вважав, що повинен був це зробити (хто ж, як не він?).

На Горохівському цукрозаводі працює ще один колишній прапороносець. Того ж таки 1989 року, лише на кілька місяців раніше, жовто-блакитний прапор над димарем школи сусіднього з Мар'янівкою села Боровичі підняв робітник транспортного цеху цукрозаводу Юрій Костенюк. Було йому тоді лише 18 років. Правда, реакція на цей вчинок відповідних органів була миттєвою. Наступного ж дня прапора зняли. Але чутка про нього пішла далеко. Вона будила в людей почуття національної гордості, залучала в ряди борців за незалежність сотні нових людей.

Микола ЯКИМЕНКО.

Берестечко—смт Мар'янівка, Горохівський район Волинської області.

На фото: мешканець Берестечка Юрій Шимролович з державним прапором України.

Фото автора.

■ **ФОТОМИТЬ**

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

1999 **29 березня. Похорон лідера Народного Руху України В'ячеслава Чорновіла, який загинув в автокатастрофі.**

Думки з приводу

З упевненістю дивитися в завтрашній день

Сергій МАТВІЄНКОВ (народний депутат 3-го, 4-го і 5-го скликань)

— 15 років з погляду історії — це мало. Але з другого боку — це солідний відтинок часу. Цього дня багато хто ставить запитання: як ми йшли до незалежності, як відбувалося становлення держави, що вдалося, що ні? А люди похилого віку, що віддали багато років життя труду на благо України, вправі запитати: чи стала держава оплотом конституційних основ, як захищені інтереси громадян? За ці роки пройдено непростий шлях. Шлях, що дав можливість зміцнити законодавчу базу, конституційну основу, що змінив вектор розвитку. Хоча і сьогодні нам необхідно удосконалювати органи місцевого самоврядування і довести конституційну реформу до логічного завершення. Країна має завоювати незалежність економічну. А заслуга можновладців має полягати в тому, щоб усі — і маленька дитина, і школяр, і робітник, і пенсіонер — в один голос заявили: ми пишаємося, що живемо в цій країні. І з упевненістю дивилися в завтрашній день.

А якби провести тестування?

Унаслідок усіляких реформ і невдалих розбудов упродовж 15 років маємо розорену країну й знедолений народ. Верховну Раду України перетворили на балаган, в якому депутати змагаються у словоблудстві та звинувачують одне одного у непорядності і шахрайстві. А тому, на мою думку, лише тестування зруйнує «систему», яка стояла і стоїть на силі корисливих бюрократичних чиновників і на покірності та низькому рівні розуму пересічних громадян. Вважаю, настав час протестувати службовців і депутатів усіх гілок влади в нашій країні на здібності до розсудливої діяльності та розуміння письмової мови. І всіх, чий рівень розуму не відповідає вимогам, замінити, тому що для них закони неписані, якщо писані, то нечитані, якщо читані, то неусвідомлені.

Павло ЛАПІН.

Донецьк.

ХТО ІСТОРІЮ ТВОРИТЬ

Об'єднав мільйони

Увечері 13 червня 1990 року над будинком Житомирської міськради було піднято синьо-жовтий прапор. Рішення про це прийняло керівництво міста на чолі з головою міськвиконкому Віталієм Мельничуком (він був депутатом Верховної Ради України першого демократичного скликання).

«Житомир став першим містом у Центральній та Східній Україні, де це сталося», — стверджує у своїй публікації археограф Державного архіву Житомирської області Галина Лук'янчук.

До сумнозвісного ГКЧП було ще далеко. Нагадати про це доводиться ось чому. 15 років — то небагато для тих, у кого на голові сивина. А водночас це ціла вічність для молоді, яка щойно вступила в самостійне трудове життя. Їм доводиться судити про ті події вже з власного досвіду, а з того, хто про це щось написав чи розповів. А якщо почитати деякі статті, то може скластися враження: якби не було ГКЧП, то й Союз би не розпався. Насправді все навпаки: ГКЧП з легендарним уже «Лебединим озером» і тремтячими руками Янаєва якраз і з'явився як бездарна і безглузда спроба запобігти розпаду СРСР. Про це можна монографії писати, розкриваючи всі гвинтики тих подій. А можна взяти маленький історичний зріз — усе чудово буде видно на історії з прапором.

У Житомирі синьо-жовтий стяг уперше було піднято на масовому зібранні наприкінці серпня 1989 року. Завідувач сектору Житомирської райдержадміністрації В'ячеслав Дехтієвський згадує:

— Сталося це в тогочасному «гайд-парку» — в саду за пішохідним мостом через Тетерів, де щотижня збиралися активісти Громадянського фронту (об'єднання, засновником і лідером якого була народний депутат СРСР журналістка Алла Ярошинська. — **О. К.**), Народного руху України, Української Гельсінської спілки. Після того, як синьо-жовтий прапор затріпотів над головами людей, присутні міліціонери та кадебісти в цивільному кинулися виривати його, але люди не віддали, передаючи з рук у руки. Від негайного арешту людей врятувала присутність народного депутата СРСР. Були переписані й викликані на допит у міліцію десятки людей. Для декого з учасників зібрання це стало фатальним. Після «бесіди» в обласному управлінні МВС помер у тролейбусі дорогою додому В. Меленівський. Іншим погрожували, обіцяли проблеми з житлом, роботою.

Період від серпня 1989-го до 21 січня 1990 року — для історії одна мить. Але як усе змінилося! Під час грандіозного «ланцюга злуки» тільки в Житомирі тріпотіли на зимовому вітрі тисячі синьо-жовтих прапорів.

Коли 13 червня 1990 року над приміщенням міськради поряд з державним червоно-лазуровим прапором УРСР було піднято синьо-жовтий, противники цього боролися з ним, як для того часу, уже в основному по-демократичному. За допомогою суду вони добилися, що в грудні стяг було знято. Але вже в березні 1991 року міськрада знову підняла національний прапор над своїм приміщенням.

У лавах тих, хто прагнув нового життя, було багато яскравих особистостей. Згадаємо хоча б двох.

З «Сонячного пагорба» видно далеко

Валерій Колосівський міг би зробити військову кар'єру. Закінчив Житомирське вище училище радіоелектроніки протиповітряної оборони. Служив під Москвою. Але служба в радянській армії суперечила його ідейним переконанням — давно мріяв про незалежну Україну, тому написав рапорт міністру оборони про звільнення.

Він міг би зробити політичну кар'єру. Членом Гельсінської спілки став ще під час служби в армії. Повернувшися 1989 року до Житомира, очолив обласну філію УГС, потім обласну організацію Української республіканської партії, був співголовою організації Українського народного руху.

Але Колосівський зробив зовсім інший вибір — він зник з політичної арени області.

— Тільки-но моя мрія про незалежність України збулася, я вирішив: треба займатися конкретною справою, — пояснив він.

Купив хату поблизу Житомира — в Левкові. З 1992 року став фермером. Заяву про виділення землі написав ще за два місяці до виходу у світ закону про селянське (фермерське) господарство. І знову почав... боротися. І з уявленнями деяких селян, які надто неприхильно сприйняли саму ідею фермерства. І з районною владою, яка постійно вставляла палиці в колеса. Особливо тяжким для нього був 2001 рік. Життя підтвердило його правоту: за численні зловживання голову РДА зняли з посади. Тоді Валерій Євгенович ще й гадки не мав, що мине кілька років — і йому самому доведеться очолити район. «Сонячний пагорб» (так називається створене Колосівським фермерське господарство) набирав обертів, став одним із взірцевих. І після помаранчевих подій Колосівському сказали: нам потрібні люди з новим мисленням. Житомирський район один з найскладніших уже навіть тому, що приміський. Тож колишній фермер складає тепер новий іспит — уже на посаді голови РДА.

«Світло людей»

— За два гудзики — три роки! — голосила мати в залі суду одразу після вироку.

У період розквіту розвиненого соціалізму владі не дуже хотілося, щоб зростала кількість в'язнів з політичними статтями. Тому Василю Овсієнку й «пришили» рядовий кримінал. Просто після чергового строку хлопець із села Леніне Радомишльського району не відмовився від своїх ідей. Треба було знову сховати його за колючий дріт. От і придумали історію з «непокорою» міліції. Мовляв, перебуваючи під наглядом, Василь Овсієнко відірвав два гудзики на шинелі міліціонера. Адвокат спокійно і зважено доказав абсурдність цих звинувачень. Але всі знали: вирок буде. Бо так «потрібно» владі. Василь це теж знав і тримався спокійно.

З 1973 по 1988 рік він пробув в ув'язненні тринадцять з половиною років. Цієї весни в Брусилові, на батьківщині Івана Огієнка, Василеві Васильовичу вручили премію, яка носить ім'я цього видатного українського просвітителя. Було це саме на день народження Овсієнка. Та, як з'ясувалося, це особисте свято він відзначає 21 серпня, коли востаннє вийшов з казематів. Вийшов, щоб продовжити боротьбу за українську незалежність.

Огієнківської премії його удостоєно за громадську, політичну та духовну діяльність в ім'я утвердження державності України, миру і злагоди в ній.

— Господь проводив мене тими шляхами, щоб я засвідчив: духовний подвиг ніколи не пропадає марно, бо завжди має знайтися хтось, хто про нього розповість, — сказав він про свою діяльність протягом останніх років.

Адже доля подарувала знайомство з Василем Стусом, Олексою Тихим, Валерієм Марченком, Юрієм Литвином, Миколою Руденком та багатьма іншими відомими правозахисниками. Про зустрічі з ними повідав у двотомнику «Світло людей».

— Я навіть запитував священика, чи не буде гріхом назвати так книгу. Адже це Господь про себе сказав: «Я є світло людей». Священик відповів, що книгу так назвати можна, бо це справді світлі особистості, котрі прийшли у світ, щоб світитися і згоріти для людей, — сказав Овсієнко.

Працюючи в правозахисній групі, він готує до друку спогади колишніх політв'язнів. Чимало їх уже вийшло друком, ще більше на сайті в Інтернеті.

Олексій КАВУН.

На знімку: Василь Овсієнко біля пам'ятного знака, встановленого в Брусилові на місці, де стояла хата, в якій народився Іван Огієнко.

Фото автора.

«Червоне пішло — і аура змінилася у місті…»

Синьо-жовте знамено, розміром 6х3 метрів, — один з головних експонатів виставки музейних реліквій — свідків боротьби за незалежність України, — розгорнутої у Центральному парку культури і відпочинку у Вінниці.

Ще в жовтні 1990-го на центральному майдані міста над Бугом (тоді він носив ім'я Леніна), біля приміщення міськвиконкому, представники обласної організації Народного Руху встановили синьо-жовтий прапор. Виготовила його на ручній швейній машинці вінничанка Лариса Корнієнко. «Ми пронесли його у розгорнутому вигляді центральною вулицею, — згадує пані Корнієнко. — Людей зібралося — не передати. А коли червоне пішло, бо ми зняли радянський прапор, здалося, що аура змінилася у місті, дихати легше стало, а тисячі очей захоплено вбирали кольори неба і стиглого хліба...»

Через шість місяців під дією дощів і вітру знамено трохи змінило свій колір. Л. Корнієнко випрала його і зберігала вдома. А через 10 років передала обласному краєзнавчому музею.

Свої експозиції представили також музеї-переможці першого обласного фестивалю-конкурсу, що проходив у травні місяці ц. р., — Національного історико-культурного заповідника «Буша», Тульчинського та Літинського районних краєзнавчих музеїв, а також Вороновицького сільського музею історії авіації і космонавтики імені Можайського, **інформує наш власний кореспондент Віктор СКРИПНИК.**

Думки з приводу

Думайте про Україну! Думайте по-українськи!

Руслана ЛИЖИЧКО (народний депутат 5-го скликання):

— Днями я підняла у Львові трембіту. Потім зробила це саме у Києві. 15 років, як Україна стала незалежною! А чи є відчуття — Україна понад усе в серці кожного українця?! Чи ці слова — звичайне, пересічне агітаційне гасло? Я затрембітила, щоби прокинулася моя Україна, щоби їй достало енергії для оновлення. Щодня я з гордістю, як найдорожче, тримаю біля серця синьо-жовту символіку. Це частина прапора моєї Батьківщини, прапора нашої Незалежної Держави, це наша національна гордість! Я хотіла, щоб якомога більше українців цього дня вбиралося саме так — в наші національні кольори. Щоби ми всі якомога частіше відчували цю потребу. Я хочу з Високого Замку зі всією енергією містичного етнічного звука трембіти закликати українців всього світу: ДУМАЙТЕ ПРО УКРАЇНУ! ДУМАЙТЕ ПО-УКРАЇНСЬКИ! УКРАЇНСЬКЕ — НАЙКРАЩЕ!

Я — ровесниця незалежності

Особисто мені поталанило з'явитися на світ у 1991 році. У цьому році я вперше побачила сонце, мамину лагідну посмішку і почула чарівні слова: Україна, незалежність. За багато століть Україною керували різні люди. Але по-справжньому її волелюбним народом не зміг заволодіти ніхто! Бо поодинці — ми просто люди, а разом — незалежні українці. Частинка Батьківщини живе у кожному з нас, хоч би де ми не перебували!

Цього року моя рідна Україна святкуватиме своє 15-річчя, як і я... Усі від мого народження роки моя найродючіша земля щедро годує мене. Вона розкрила мені секрети вирощування найкращої пшениці та найсмачніших овочів, з яких виходить добрий борщ з пампушками.

Я навчаюся в українській школі і маю можливість отримати в ній гарну освіту, я маю можливість на незахмареному небі бачити сонце і відчувати босоніж прохолодну вранішню росу на траві, я можу купатися в українському морі і милуватися красою лісів моєї України. Та найголовніше — наша ненька подарувала нам усім наймилозвучнішу мову, якою я дуже пишаюся. За все це я щиро вдячна тобі, моя рідна ненько-Україно! Зі святом тебе, прекрасна Батьківщино, завжди квітни!

Наталя КАЛУГІНА.

Немішаєве Бородянського району Київської області.

■ ФОТОМИТЬ

20 травня. Акція журналістів «Хвиля свободи» проти утисків співробітників ЗМІ.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

2000

Чернівецька облрада проситиме Верховну Раду України збільшити штрафи за незаконне використання природних надр

Семикласника Ваню Шульганя ув’язнили на десять років за націоналізм

3 листопада 1944 року під час уроку відчинилися двері до сьомого класу Погребищенської середньої школи №3, і на порозі з’явилися люди у військовій формі. Вони підійшли до парти, за якою сидів 15-річний Ваня Шульгань, і забрали хлопця з собою. А на перерві однокласники довідалися, що Ваню заарештували.

Більше двох місяців він провів під вартою у в’язниці у Вінниці. Допитували неповнолітнього без присутності батьків (батько в той час воював на фронті). Всі допити починалися увечері, а закінчувалися у проміжку між другою і третьою годиною ночі. Постановою військового трибуналу хлопчину засудили на десять років. За антирадянську націоналістичну діяльність (так записано у постанові суду).

Матеріали справи семикласника (вони зберігаються у Вінницькому державному архіві) ще раз підтверджують жорстокість тогочасного режиму: він не прощав «відступництва» ні малому, ні старому. Ваня помер через два роки у таборі Усоль в Іркутській області.

Він закликав до самостійності України і висміював Сталіна

Молодша сестра Вані, нині пенсіонерка, Ганна Ходак, яка нині мешкає у селі Вишневому під Києвом, зі сльозами на очах згадує, що братик був дуже людяним і старанним. Випускав шкільну стінгазету «Піонер». Підготовлений ним останній номер учні так і не прочитали. Він приніс його до школи в день арешту. І газету одразу знищили.

«Шульгань І. Д. систематично упродовж вересня—жовтня 1944 року разом із ... займався виготовленням і поширенням антирадянських націоналістичних листівок, які особисто розклеював у нічний час у Погребищі у місцях найбільшого скупчення людей» (із постанови на арешт Шульганя).

— Повірте, ми нічого не знали про це, — продовжує Г. Ходак. — Ми з сестрою, вона молодша від мене, дотепер думаємо, що в цій справі багато чого, як кажуть, притягнуто за вуха. А Ваня в усьому зізнався, мабуть, тому, що його били. Мама після того, як возила йому харчі до в’язниці, привезла звідти одяг, то він весь був темно-бордового кольору. Від крові, а від чого ще...

«Зняті 21 листівка належать мені і ... Розклеювали їх у центрі міста на вулиці Леніна, на вітринах райспоживспілки і магазину, конторі молокозаводу. Розклеювали їх шість разів. Всього ми випустили більше 40 листівок. Під час обшуку у мене вилучили листівки, які належать мені, я їх сам писав» (із свідчень арештованого Шульганя 31 жовтня 1944 року).

Останнє речення наштовхує на думку, що писалося воно, як то кажуть, під диктовку. Бо навряд чи неповнолітній хлопець міг так мислити і накликати на свою голову біду: «Розклеювали листівки у вихідні і святкові дні, щоб їх читав народ».

Декілька листівок зберігаються у справі як речові докази. В одній із них міститься заклик «За самостійну Україну!». Інша висміює, та ще й у брутальній формі, тодішнього батька народів Сталіна.

«Під час обшуку у будинку Шульганя вилучено: книга професора Штенберга, альбом з піснями і націоналістичними віршами, блокнот на 12 листків з націоналістичними віршами, бойова граната, саморобний малокаліберний пістолет» (із звіту про обшук).

«Ми закликали народ боротися з радянською владою...»

— Ваші листівки мають характер українських націоналістів (цитуємо за текстом. — **Авт.**), значить, ви є націоналістом.

— Так, поширювані мною листівки є контрреволюційними і націоналістичними, тому без сумніву я є українським націоналістом. Чекісти, як бачимо, як могли, згущували фарби, щоб після допиту в ув’язненого хлопчини не залишалося жодних шансів на виправдання. Не переконаний, що семикласник міг під час допиту саме так формулювати відповіді на запитання.

— Коли вперше з’явилися погляди українського націоналіста?

— Після окупації багато говорили про створення на Україні самостійної держави. Я придбав дві книги націоналістичного змісту і в мене з’явилися погляди націоналістичного спрямування. Я вирішив боротися проти більшовиків за самостійну Україну. Я і ... домовилися проводити підпільну націоналістичну роботу».

Що й казати, хлопця змушували підписувати те, що «мурували» під час нічних допитів чекісти. Допит 31 жовтня 1944 року розпочався о дев’ятій вечора, а закінчився о 2 годині 30 хвилин. Проводив його, як свідчать архівні матеріали, начальник райвідділу НКДБ капітан держбезпеки Бурмакін у присутності співробітників управління НКДБ у Вінницькій області Усова та Уманця.

Зустріч з дядьком вигадали чекісти

Допит 16 січня 1945 року тривав три години. Душогуби припинили мучити хлопчину о третій ночі. Цього разу вони вдалися до відвертої фальсифікації фактів. У протоколі йдеться про зустріч Вані з рідним дядьком Михайлом. Це він, сказано у документі, розповів племіннику, що служить в армії Бандери і командує куренем. А далі написане уже нагадує собою детектив: «Дядько запропонував мені прийти наступного дня до райвійськкомату, де мене зустріне чоловік словами «Слава Україні!» Він дасть мені книги, які допоможуть при написанні листівок. Я відмовлявся, але дядько сказав, що Тарас Бульба убив сина за зраду...»

Ганна Ходак каже, що в них справді був дядько. Але саме в той час він відбував покарання у місцях позбавлення волі. Також за антирадянську діяльність. Цей факт неважко було перевірити. «Але для тих душогубів не було нічого святого. Вони шукали, як би накрутити термін ув’язнення».

— Слідству відомо, що ви є керівником молодіжної націоналістичної організації... Ми знаємо про вашу причетність до підриву і виведення з ладу молотарки...

Прискіпливо допитувалися також про причетність батьків до справи з листівками. Але Ваня категорично заперечував цей факт. Зате його друг уже на першому допиті переклав усю вину на Івана. Він сказав, що той його змусив до участі у розклеюванні листівок. Схоже, за це отримав значно менший термін ув’язнення. Та й відбував його, за словами родичів Шульганя, не в таких далеких місцях, як Ваня. Вижив. Дякувати долі, дотепер топче ряст (тому й не згадуємо його прізвища).

Мати випадково дізналася про смерть сина

«Здала» хлопців чекістам їхня ж вчителька. Важко сказати нині, яку переслідувала мету. «Я була тоді ще мала, — каже Г. Ходак, — і взагалі не розуміла, як це за аркуш паперу можуть забрати в тюрму. Так само не можу сказати, навіщо було вчительці видавати своїх учнів. Але вона і на суд їздила. Давала свідчення. А нас нікого на суд не пустили. Трибунал засідав за зачиненими дверима. Ніхто нашого братика там не захищав. Коли уявлю, буває, як це він одним-один такий маленький стоїть перед тими людиськами у формі, які готові роздерти його на шматки, довго сльозами заливаюся...»

Коли надійшло повідомлення про смерть Вані, батько, порадившися з сестрами, вирішив не говорити про це матері. Вона тяжко хворіла. Боялися, що не знесе такої звістки. Єлизавета Варфоломіївна так і жила надією, що колись Ваня все-таки постукає у віконце їхньої хати. Повернеться... Так тривало аж до 1991 року.

— Тоді, — продовжує Г. Ходак, — я добилася реабілітації брата. Ми вже жили у Вишневому, до мами у Погребище навідувалися в гості. Бувало, залишалися на довше. Я їй повторювала, що чекаю листа. Просила не відкривати конверта, бо то має бути лист особисто мені.

День отримання повідомлення про реабілітацію, каже Г. Ходак, був схожий на похорони. «Сусіди мені розповіли пізніше, як же мама голосила. У документі про реабілітацію значився також день смерті Вані. Мама те як прочитала...»

Нині у Погребищі Ваню Шульганя пам’ятає хіба що його рідний дядько — Федір Храбан, дуже працьовитий чоловік: на пенсію вийшов аж у 80 років (нині йому 85). Навіть у рідній школі про хлопця не знають. Може зацікавляться його долею і повернуть із небуття малого відчайдуха, який не боявся критикувати навіть Сталіна. А своїми листівками наближав той день, що маємо сьогодні.

Віктор СКРИПНИК.

Вінницька область.

На знімку: одна з небагатьох фотографій Вані Шульганя.

Фото з сімейного архіву Ганни Ходак.

■ **ФОТОМИТЬ**

Фото Дмитра ГАВРИША (УНІАН).

2001

9 березня. Сутички прихильників опозиції з міліцією, які увійшли в історію як «березневі події».

Думки з приводу

Ідеал, до якого треба йти

Олександр ГОЛУБ (народний депутат 3-го, 4-го і 5-го скликань):

— Незалежність я сприймаю як певну ілюзію або навіть її втрату. За ці п’ятнадцять років Україна не стала незалежною — ані в економічному, ані в зовнішньополітичному плані. Вона навіть втратила свої позиції. Якщо раніше ми входили до 10 найрозвиненіших країн, то нині, на жаль, ні. І все-таки незалежність — це ідеал, до якого треба йти. А політики мають спрямовувати свої зусилля, щоб ми набули справжньої незалежності, а не віртуальної. Користуючися нагодою, вітаю всіх громадян нашої країни з цим святом.

З чистого

Прагнення нашого народу до волі знайшло своє історичне втілення 24 серпня 1991 року в Акті проголошення незалежності України.

П’ятнадцять років, котрі відділяють нас від історичного Дня незалежності, — це ціла епоха, яка навіки вкарбована у величний літопис нашого народу. Ми живемо, працюємо, служимо, виховуємо дітей в оновленій незалежній державі, яка здолала перехрестя епох і твердо стала на шлях цивілізованого розвитку.

Але до цього дня український народ йшов довгим тернистим шляхом. В ім’я волі і свободи він жертвував усім: шматком тяжко заробленого хліба, родинним спокоєм, своїм життям. А яскравим проявом прагнення народу до вільного, самостійного життя стала Запорозька Січ. Це була істинно християнська козацька республіка!

Козацтво стало ударною силою у роки визвольної війни під керівництвом Богдана Хмельницького. Саме за його часів почала організовуватися українська держава, де гетьман створив адміністрацію, суд, військо, казну.

Загалом же Україна зробила три спроби знайти себе в державності.

Першою було проголошення Української Народної Республіки 22 січня 1918 року, яка, на жаль, була невдалою. Друга світова війна стала ще одним страшним випробуванням для України, яка була окупована фашистською Німеччиною. В цей період члени Ор-

У пісні — віра, надія і любов

Ліна Демченко (на знімку) ***— ровесниця незалежної України. У свої 15 років вона вже сформована людина з власним уявленням про життя і своє місце в ньому.***

Ліна співає і любить співати про Україну. Вона —переможниця і лауреат багатьох конкурсів дитячої творчості. Зовсім недавно стала першою в міжнародному конкурсі «Білий парус», що відбувався в Одесі. П'ять років поспіль здобуває призові місця в регіональному конкурсі дитячої творчості «Оксамитова стежка». Але найбільше пишається своїми перемогами в огляді патріотичної пісні «Червона калина». В її репертуарі багато патріотичних і українських народних пісень. Але вона не просто виконавиця. Ліна здатна на дорослі, громадянські вчинки.

Відомо, що «помаранчева революція» у Миколаєві великого успіху не мала. Але, незважаючи на спроби чинної тоді влади не допустити революцію в місто, власний майдан усе-таки було організовано. І на цій сцені разом з виступами політиків лунали пісні. Мало хто з дорослих наважувався виступити на майдані. А юна Ліна Демченко вже тоді пройнялася духом свободи і співала, нічого не боячись.

Юна Ліна Демченко вже тоді пройнялася духом свободи і співала, нічого не боячись.

— Ліна заспівала і заговорила одночасно, —розповідає її мама Ірина. У родині співають усі. Але професійно займаються співом двоє — Ліна та її дідусь Сергій Михайлович. Він і найсуворіший критик. Ходить на всі виступи онуки, дає поради, підказує. До думки діда дівчинка завжди прислухається, він для неї — беззаперечний авторитет. Тому що сам уже багато років співає в ансамблі ветеранів «Співоче крило».

До вокальної студії Будинку творчості дітей та юнацтва Ленінського району Ліна прийшла в сім років. Талант у юної дівчинки розгледіла керівник студії Тетяна Табакар. І ось уже вісім років веде дівчинку у світ музики і високого мистецтва:

— Як і всі, Ліна починала співати з простих дитячих пісеньок. Найперша — «Хом'ячок». Моя система навчання вокалу побудована таким чином, що діти навчаються основам класичного співу, сольфеджіо, освоюють нотну грамоту. Потім поступово переходимо до складніших композицій. Улюблені всіма естрадні пісні співають уже діти старші. Деякі приходять до студії, щоб відразу стати зіркою. Сьогодні це явище дуже популярне. Але Ліна — особлива дівчинка. Головне, що її вирізняє серед інших, — надзвичайна працьовитість. Вона дуже наполеглива і, у гарному сенсі слова, амбіційна. Тому результати високі. І характер у дівчинки є. Пам'ятаю, на одному з конкурсів треба було терміново поміняти пісню. З нашою композицією виступила попередня конкурсантка. Ліна не розгубилася, зібралася і виступила гідно. Я впевнена, що справжній талант пробивається тільки завдяки працьовитості і наполегливості.

На жаль, таланту для того, щоб пробитися, сьогодні потрібні ще й чималі матеріальні вкладення. Великих грошей потребує запис фонограми, сценічний костюм, витрати потрібні і на поїздки. Гроші знаходять батьки, іноді допомагають спонсори. Звертають увагу на талановитих дітей і органи державної влади. Так, два роки тому Ліна була премійована путівкою в «Артек» за успішний виступ на конкурсі «Оксамитова стежка». Але все-таки уваги з боку держави могло б бути більше. Адже не раз доводила Україна, що багата на таланти.

Ліна вчиться в спеціалізованій миколаївській школі мистецтв №58. Недавно почала грати на домрі. З шкільних предметів любить фізкультуру. Серйозно вважає, що майбутній співачці гарна фізична форма просто необхідна. Із «серйозних» предметів любить українську і зарубіжну літературу, історію, українську мову. Має намір своє майбутнє пов'язати з музикою. Планує вступити до музичного училища.

Вірить Ліна й у чудове майбутнє для України. Її головне бажання — щоб люди в нашій країні жили в мирі. Надто багато зараз воєн і розбрату. Але вона впевнена, що нашу країну це не зачепить. Ще Ліна хоче, щоб дідусю підвищили пенсію, а батькам зарплату. Ось такі прості дитячі бажання.

Олена ІВАШКО.

Миколаїв.

Фото автора.

Патріот із землі Гессен

Громадянина Німеччини Удо Шнітцбарта у місті Кам'янці-Подільському на Хмельниччині вважають своїм. Майже півтора десятка літ тому молодий поліцейський своїм мотоциклом доставляв дітям міста пошту та подарунки від їхніх друзів з Німеччини. Удо так уподобав Україну, що вивчив її співучу мову, традиції, з охотою носить вишиванку. До того ж іще й одружився на українці з Кам'янця. Він щиро вболіває за державність України, зичить кращого життя нашому народу, а тому вже багато років допомагає тим, хто переживає скруту.

Цього разу Удо, нині вже начальник відділення Інтерполу землі Гессен, привіз подарунок для міської лікарні. Дізнавшись, що обладнання тут украй застаріле, благодійник придбав високоточний прилад для визначення згортуваності крові.

Віра ШПИЛЬОВА.

Хмельницька область.

Думки з приводу

Держава — природне створіння

Олександр КОВТУНЕНКО (народний депутат 5-го скликання):

— Держава Україна — це я, моя сутність. Українська держава —це був вибір свідомий і українського народу, і політиків. Ще тоді я зрозумів, що моє відчуття свободи може існувати виключно в державі Україна. Держава — це природне створіння, котра гарантувала мої особисті прагнення. 15 років незалежності — це вік дитини, хоча до державності Україна йшла багато століть. Щоправда, пройде не одне покоління, поки ми виховаємо справжню політичну еліту, якій не байдужа доля України і кожного українця зокрема. Україна як європейська держава може відбутися, коли тільки її громадяни керуватимуть країною, однак лише ті, котрі не присягали Радянському Союзу і не служили в КДБ. Це мають бути патріоти, виховані у кращих європейських традиціях. Українська ідея жива доти, доки існує хоч один українець, бо ідея українця мати власну державу є основною.

аркуша

ганізації українських націоналістів спробували 30 червня 1941 року проголосити у Львові встановлення Української держави. Учасники опору потрапили до рук гестапо, й друга спроба провалилася.

Реформи, розпочаті у квітні 1988 року, які привели до впровадження нового, демократичного, стилю керівництва, зростання ролі гласності в суспільно-громадському житті, змінили одноманітний ритм часу в житті України.

...24 серпня 1991 року народ України зробив історичний крок. Виконуючи його волю, Верховна Рада прийняла Акт про незалежність України.

За п'ятнадцять років, практично з чистого аркуша, сформовано усі атрибути державності — від кордонів до нагородної системи, створено цілісний державний механізм з усіма його складовими. Найяскравішою подією стало прийняття 28 червня 1996 року Конституції. Ця подія стала в ряду тих історичних дат, що не владним перстом, а велінням душі єднають людей, перетворюють населення на народ, а територію — на державу.

Наше покоління несе на своїх плечах відповідальність перед нащадками і тягар справ, які не завершили наші пращури. І якщо ми об'єднаємо всі наші зусилля у добудові Батьківщини, тоді це буде країна, у якій пануватимуть гуманізм, демократія, закон, справедливість та матеріальний достаток.

Олександр СЕМЕРЕНКО,
майор.

Золочів
Львівської області.

■ **ФОТОМИТЬ**

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

7 серпня. Відправлення 5-ої окремої механізованої бригади Збройних сил України для участі в міжнародній миротворчій операції в Республіці Ірак.

2003

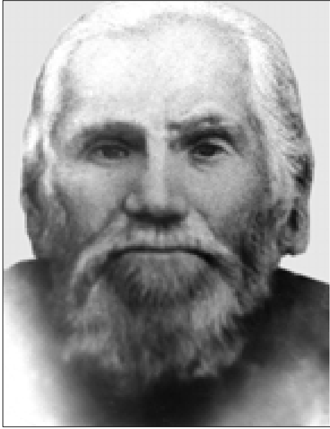

Експерти вважають, що земельні ділянки під будівництво житла у країні необхідно продавати на відкритих тендерах і аукціонах

Обранці народу одного роду

Коли спостерігаю за засіданнями українського парламенту, то мимоволі спадає на думку: шкода, що немає серед народних обранців галицького селянина Василя Гарматія. Як би пригодилися там, де правлять бал влада і гроші, глибока порядність, селянська мудрість, верховенство національних інтересів, потреб простого люду. Усіма цими чеснотами володів мешканець села Лучки, що на Тернопільщині, Василь Гарматій. Більше 150 років тому вчорашній кріпак стояв біля витоків українського парламентаризму. І не його вина в тому, що був він депутатом австро-угорського парламенту. До речі, першого конституційного. Так розпорядилася історія. Але це нітрохи не применшує ролі Василя Гарматія і його нащадків у становленні українського парламентаризму. До речі, цього року виповнюється 195 літ від дня народження і 105 — з часу смерті першого депутата від Тернопільщини.

Василь

...Коли їхав Василь **(на знімку)** до Відня, то пошили йому новий білий кожух, білизну з домашнього полотна, яка була так викачана, що блистіла, мов люстерко. До Тернополя проводжала його вся родина. Потім рідні згадували, що появився відділ почесної варти з багнетами «на остро», депутата оточили і під таким почтом його доставили до поштової станції. Залізниці не було. До Відня добиралися поштовими кіньми. А родичі плакали, не розуміючи, в чому так провинився Василь, що повезли його під багнетами, мов злочинця?

А головна його «вина» була в тому, що самостійно навчився грамоти, мав тверді переконання, не боявся суперечити вищим собі. Ці аргументи стали вирішальними при обранні Гарматія депутатом. Він був причетний до вирішення історичних питань. У квітні 1848 р. Фердинанд I видав маніфест про скасування панщини в Галичині. Найбільшими землевласниками на галицьких землях на той час були представники польської шляхти. Вони висловлювали невдоволення скасуванням кріпосного права, вимагаючи компенсацію за втрачену робочу силу. Уряд пообіцяв її виплатити. Звісно, за рахунок учорашніх кріпаків.

Проти цього різко виступили українські селяни-парламентарії. «Хай нашою платою будуть ті батоги та нагайки, що шмагали по наших спинах», — казали вони. Василь Гарматій, зокрема, виголосив таке: «Діди і прадіди наші сторіччями працювали на панів без плати. То за що ми маємо тепер панам відшкодування платити?» Відстоював депутат й інші права українців. Зокрема, право на українську мову та запровадження її у школах. Парламентарієм Василь Гарматій став у 37 років. Селяни шанували його за скромність, чесність, правдивість і мали намір удруге обрати депутатом, але він відмовився. «Вибирайте мудрішого за мене, — мовив, — я навіть урядової (німецької) мови не знаю». Після приїзду з Відня Василь Гарматій одружився, мав восьмеро дітей. Усі вони навчалися в сільській школі, засновання зусиллями батька. Сам багато читав і дітям своїм прищепив любов до книжки. Трьом синам — Іванові, Луці та Грицеві — Василь Гарматій зумів дати вищу освіту.

Лука

У передачах Національного радіо часто лунає діалог Михайла Коцюбинського і Луки Гарматія. Письменник намагався піднятися вище в гори, а вчитель-горянин застерігає від небезпеки. Горянином Лука став вимушено. Після закінчення вчительської семінарії працював педагогом у селах Тернопільщини. Але оскільки не лише вчителював, а й активно займався громадською діяльністю, то не завжди був угодним місцевій владі. Тому 1893-го року Лука Гарматій переїжджає у Косівський повіт на Станіславщину (нині Івано-Франківщина). Крім учительської праці, тут він захоплюється етнографією і фольклором, дружить з видатним етнографом Володимиром Гнатюком. У сільського педагога часто гостюють Іван Франко, Михайло Грушевський, Іван Крип'якевич, Михайло Павлик, інші видатні сучасники. Під їхнім впливом Лука Гарматій збирає гуцульський фольклор, етнографічні матеріали і досягає в цьому значних успіхів. Він також активно займається просвітництвом, уболіває за долю гуцулів. Частка його світлої душі залишилася в «Тінях забутих предків» Михайла Коцюбинського.

Особлива заслуга Луки Гарматія у проведенні виборчих кампаній того часу. Неосвічені селяни мало що розуміли у виборчих правах і голосували за тих кандидатів, яких їм нав'язували місцеві урядовці. У селі Головах з появою молодого вчителя ситуація різко змінилася. На виборах до парламенту 1907 року все село проголосувало за кандидата-радикала, організатора «Січей» Кирила Трильовського. Не вплинула агітація, що вів місцевий священик Рожка за угодного владі кандидата доктора Дудикевича, який отримав у Головах лише чотири голоси. З тих пір почалося протистояння пароха і вчителя, яке закінчилося звільненням Гарматія. Але громада горою стала за вчителя, і його було поновлено на роботі. Забігаючи наперед, слід сказати, що в роки Першої світової війни далеко за межами рідного краю доля звела їх знову. Вийшовши з табору для полонених у Талергофі, отець Рожка був такий немічний, що скотився в якийсь рів. Тут на нього й натрапив Лука Гарматій, який на той час перебував з родиною в Австрії та Моравії, вчителював у школах, що діяли при таборах інтернованих. Забрав до свого помешкання, виходив. Повернувшись у гори, священик продовжував розпочату вчителем працю. Ось як буває в житті.

Лука Гарматій також повернувся у рідні краї. З труднощами дістав посаду вчителя у школі села Могильниці Теребовлянського повіту. Завдяки активній життєвій позиції швидко здобув авторитет місцевих селян. Вже наступного року вони обрали його виборцем (депутатом) крайового сейму, хоч серед тодішнього вчительства таке не практикувалося. З покоління в покоління у родині передається такий спомин у зв'язку з цими виборами. Напередодні виборів Лука Гарматій поїхав до сина в Тернопіль. Коли настала пора повертатися додому, то почалася така сильна буря з грозою, що навіть припинився рух поїздів. Усю ніч, серед блискавок і громовиць, він пішки добирався до Теребовлі. Обсохнувши у знайомих, зранку покваписвя до Могильниці на вибори. Це була людина неабиякої сили волі та обов'язку.

Лука Гарматій з родиною.

Володимир

Володимир Чубатий **(на знімку вгорі)**, праправнук Василя Гарматія, — людина скромна. Про себе воліє не говорити. Він авторитетний в області спеціаліст, очолює відділ бюджетного планування та фінансових ресурсів виконавчого апарату Тернопільської обласної ради. На останніх виборах Володимира Чубатого обрано депутатом обласної ради від «Нашої України». Багатьох здивував його вчинок на першій сесії новообраної ради. В. Чубатому запропонували крісло заступника голови обласної ради, але оскільки його однопартійці вирішили не брати участі у керівних органах представницької влади (усю відповідальність за стан справ на Тернопільщині взяли на себе бютівці), то він відмовився від пропозиції. Від багатьох тоді довелося чути: «Ото дивак! Від такої зарплати відмовитися...» Мені ж його вчинок не видається несподіваним. Бо він — із роду Гарматіїв.

Любов ЛЕВИЦЬКА.

Тернопільська область.

■ **ФОТОМИТЬ**

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

2004

Листопад.
Помаранчева революція.

Думки з приводу

З повагою

Василь ГАВРИЛЮК (народний депутат 4-го скликання):

— День незалежності, у моєму розумінні, — день утвердження могутності держави. А головне відчуття як такої, що вона в громадян України є. Крім того, це одне із найпотужніших свят державного управління для людей. Але люди прості повинні відчувати, що в них є надійний захисник в особі держави. На жаль, не всі можуть це повною мірою відчути. Не утверджується ідеологічне прославляння. До цього дня дуже багато хто ставиться із прохолодою, для когось це зайвий день для відпочинку. А в таких країнах, як Америка, до Дня незалежності готуються цілий рік. Сподіваюся, що й українці також трепетно будуть ставитися до цього свята.

Моя Вітчизна

П'ятнадцятий раз святкуємо День незалежності моєї України — єдиної, неповторної, незвичайної країни.

Моя Україна — це моє рідне місто Хмільник. І хоча йому вже 640, воно молодіє з кожним роком. Усі гості нашого міста, які відпочивають та лікуються цілющою радоновою водою, кажуть, що тут лікують не лише вода і чуйні медичні працівники, а й чисте повітря, настояне на ароматах дерев, трав, польових квітів, а найбільше — привітні, доброзичливі хмільничани.

Моя Україна — це навколишні села, які ми разом з друзями обійшли вздовж та впоперек, милуючись чудовими краєвидами, вслухаючись у пташиний спів, збираючи польові квіти, лісові ягоди і гриби та розмовляючи зі старими сільськими трударями, записуючи їхні спогади та пісні.

Моя Україна — це київські кручі і величний Дніпро, це Софія і Лавра, це Хрещатик і неповторний міст Патона, це парки і сквери, пам'ятники Богдану Хмельницькому і воїнам-визволителям. Я була у Києві на екскурсії разом з однокласниками і назавжди закохалася у нашу древню і водночас юну прекрасну столицю.

Моя Україна — це і Донбас. Я там ніколи не була, але у мене там є друзі, з яки-

Людина, в якої цензором була власна совість

На день святого Володимира в Бучаку — мальовничому селі на Канівщині, відбулися вже традиційні Володимирівські читання. Вчетверте секретар комісії з творчої спадщини Володимира Затуливітра** (на знімку) **за офіційним статусом і берегиня його пам'яті за моральним Любов Снісар зібрала друзів, колег і шанувальників поета на місці його останнього спочинку, щоб ще раз згадати в дружньому колі незабутнє — творчість, за Іваном Драчем, «одного з найвидатніших явищ у поезії».

Не стане рідним — до сліпого болю!
—чорнозем, на якому виріс ти.
аж доки плодом, потом чи й собою
свій борг народження не відплатив —
прийти у світ людиною чи садом,
ріллею, житом, трактором, Дніпром.
Не дістається Батьківщина в спадок.
Вона — довічний невідплатний борг.

Ці слова стали заповітом насамперед для самого автора: Володимир Затуливітер, прийшовши в цей світ людиною, залишив його як Людина, що заплатила свій борг собою. Його, козака за походженням, поховали високо над Дніпром — на Козачому шпилі, навпроти Чернечої гори. Тільки з маленького сільського кладовища не видно ні круч, ні ланів широкополих. Перспектива ховається за густими хащами: чиїсь бездумні голови прирекли колись Бучак на виселення, аби ці розкішні пагорби неподалік легендарного Трахтемирова, перепрасувавши бульдозерами, перетворити на мертву зону ГАЕС. Люди пішли, а сади зосталися. Нині Бучак — це суцільний вишняк із вкрапленнями горіхів, яблунь та абрикос, з-поміж яких біліють уцілілі від варварів хатки. Ідея бездумців провалилася, але село так і залишилося нетрями, в яких сьогодні мешкають на відлюдді сім корінних бучакців.

Володимир Затуливітер «прописався» до них за рік до трагічної загибелі. Він змушений був поїхати із завжди романтичного для нього Києва, міста, що стало для нього «рідною людиною», а не місцем осілості, з цілком прозаїчних причин. Праця поета, перекладача і редактора, навіть якщо це дуже плідна праця, але не кон'юнктурна, в нашій країні не надто прибуткова річ. Це якщо вдатися до евфемізмів. А якщо у прямому значенні, то безгрошів'я зіпсувало Затуливітру стосунки із комунальниками: за борги в квартирі поета відключили тепло, воду, світло. Позбавлений благ цивілізації, він ще деякий час намагався боротися за місце «під столичним сонцем». Як згадує пані Люба, писав при свічці, раз на тиждень варив у товариша картоплю. А потім махнув рукою, зібрав рукописи і поїхав готувати картоплю на своєму вогні. В Бучаку розорав і посадив город, сам запалював у печі і дивував гостей із Києва дивовижної смачноти борщами та консервацією. «А в білій-білій світлиці з вишитими рушниками, — каже Любов Снісар, — на робочому столі чекали рукописи. Він працював до останнього дня...»

Любов Василівна не звинувачує комунальників: ті просто виконували свою роботу. Питання в іншому: «В темних холодних квартирах потерпають творчі люди, які уперто роблять свою справу і не опускаються до заробітчанства, тому й одержують такі пенсії або зарплати, що вистачає лише на харчування, зубну пасту, мило та пральний порошок. Комунальні послуги сплатити нічим, а борги налипають, мов мокрий сніг. Напевно, держава повинна змінити своє ставлення до людей, які творять її духовне багатство, а одержують за це жалюгідні копійки...»

Доля села, «що так по-дніпровському розлого зветься Бучак», боліла поетові ще задовго до того, як він поселився в ньому на запрошення свого друга, архітектора Вадима Бородіна, нинішнього директора музею й автора меморіалу Затуливітра. Вони разом мріяли про створення в цьому унікальному місці ландшафтно-архітектурного, історико-етнографічного культурного центру. Творче містечко «Бучак» за концепцією Вадима Бородіна «Всі віки» має перетворити напівмертве село на унікальний осередок з хатами-майстернями для народних майстрів, художників, письменників, які «на природному матеріалі відтворять типові закутини Центрального Придніпров'я практично всіх часових відтінків, історичних епох — від сивої давнини, на основі розкопок, до недавніх днів».

Але цим мріям затято опиралися й опираються чиїсь потаємні приземлені плани. На ласий куточок накинули зажерливим оком: які «Всі віки», коли «гуляє» така територія для чийогось «віку одного»? Можливо, цим зазіханням і спричинена загадкова загибель Володимира Затуливітра: здорового 58-річного чоловіка, в розквіті творчої снаги знайшов з обвугленим тілом родич саме напередодні домовленої зустрічі з Вадимом, коли вони разом мали відсвяткувати Водохреща, і Володимир Іванович заздалегідь підготувався до приїзду друга.

Так меморіальний комплекс поповнився двома об'єктами — могилою поета та садибою, де він востаннє протоптав ще цілими ногами стежину в снігах. Але вочевидь і це не зупинило невідомих скоробагатьків, яким хатина із статусом літературно-меморіального музею «затуляла» вихід на Дніпро. Хату, де стіни ще пам'ятали тепло рук Володимира Затуливітра, де на полицях зберігалися матеріали до музейної експозиції та книжки поета, хтось підпалив, і вона згоріла вщент, до невеликої купи попелища...

Вогонь може знищити все, але не пам'ять. «Ми прийшли до тебе, побратиме, щоб вклонитися землі, яка прийняла тебе і поговорити з тобою, як із живим...» — у промовах біля могили немає показного пафосу. Власне, це й не промови, а розмова друзів з товаришем, якого немає поруч фізично, але незримо він присутній і в їхніх спогадах, і в думах земляка-бандуриста з Сумщини Миколи Мошика, і в співі юного Данилка Мельника —учня музичної школи імені Лисенка. Спілі вишні палахкотіли на сонці, наче великі краплини крові. Його крові, не висушеної вогнем і тлінням, а живої, чистої, як душа поета, як його серце, що страждало від болю за Україну. Батьківщину, котру, за думою бандуриста, зачарували найстрашнішим: «Сама з собою бореться Вкраїна, і доблесно себе перемага»...

Четверті читання продовжили біля попелища, просто в саду розстелили рушники і розклали експозицію. Вітер шелестів сторінками рукописів і, здавалося, що це сам поет гортає сторінки, аби почитати присутнім свої ще не друковані вірші. «Дев'ята і десята книжки поезій лежать укладені, але ми ще не спромоглися їх видати», — Любов Снісар звітує перед Затуливітром, ніби він сидить тут, за одним з нами столом, і хоче дізнатися, що нового члени комісії зробили за рік. Від цієї непідробної щирості серце стискається більше, ніж від найпечальніших слів... Хату відбудують, пам'ятник на могилі поставлять, а через все село аж до Дніпра розчистять поетову стежку — він часто любив простувати цим маршрутом. Усе це поки що в майбутньому, сподіваємось у недалекому, бо долати дорогу духовному навіть найбільшим ентузіастам у нашій країні все ще важче, ніж нищити Трахтемирів маєтками чи то «новим українцям», чи ще «новішим» тепер «росіянам».

Згадуючи різні епізоди з життя і творчості побратима, письменники та науковці сходилися на одному: Затуливітер не вкладався у загальноприйняті стандарти, його поезія, проза і навіть переклади позначалися космічним мисленням, філософським світоспогляданням, потужною енергетикою глибинного інтелекту і надзвичайно високою культурою мови. Можливо, його важко збагнути людям з «попсовим» підходом до віршування, у якому примітивні рими — це найбільший прояв поетики. Творчість Володимира Затуливітра елітарна, його словом треба смакувати, наче вистоянім добрим вином.

Вільнолюбна аж до вибуховості натура не зносила жодного тиску зверху, бо вже мала свого «редактора»: «Моя впертість — це моя совість. Вона — внутрішній цензор, який змушує за будь-яких умов залишатися самим собою. Може тому, за жодну з написаних книжок мені не соромно».

Цей вічний «цензор» позбавляв його за життя звичних для більшості зручностей і матеріального благополуччя. Але без нього людина з таким символічним прізвищем не стала б у нашій пам'яті синонімом Совісті. Саме так —з великої літери.

Людмила КОХАНЕЦЬ.
Фото Марії БАЗЕЛЮК.

Думки з приводу

Це те, за що варто боротися завжди

Юрій ЗБІТНЄВ (депутат Верховної Ради 1-го скликання):

— За 15 років Незалежності Україна поступово перетворилася на малозначиму країну в центрі Європи, з каламутним законодавством, слабкою економікою, вимираючим населенням і олігархічним режимом під виглядом парламентської демократії. Перші сходинки на політичний олімп на зорі Незалежності були доступні всім патріотам, а тепер вони доступні тільки великим олігархам. Я голосував за іншу країну. Але... Незалежність — це те, за що варто боротися завжди. І я гадаю, що основна боротьба попереду. Я вірю в майбутнє нашої країни і майбутнє нації. Незабаром почнуться цікаві події і через два роки ми побачимо іншу Україну.

ми я познайомилася, коли вони відпочивали в одному з наших санаторіїв.

Я показувала їм улюблені куточки хмільниччан: парки, березовий гай, волошкове поле, повезла їх у село Чудинівці, яке вразило їх своєю дивною красою, навчила їх українських пісень. А вони мені розповідали про донецький край, про своїх батьків — шахтарів.

Моя Україна — це і Карпати. Минулого року я там відпочивала і познайомилася та подружилася з чудовими дівчатами — Іванкою та Богданою. Вони повезли мене до вуйка Зенона, який пас отару на полонині. Враження незабутнє! А ще — навчили співати й танцювати коломийки.

Моя Україна — це і перлина біля моря — Одеса, куди я їздила на весілля родичів. Таке враження, що побувала на міжнародному фестивалі пісні і танцю. Кожний, хто вітав молодих, дарував їм пісню або танок. Оскільки серед друзів цієї родини були молдавани і греки, болгари та євреї, гагаузи і татари, то й пісні звучали на різних мовах.

Коли їхали додому, я дивилася на поля, де наливався колос, а соняхи стояли, мов вартові на кордоні; на річки і річечки, луки й гаї, на міста і села. Яка гарна і багата моя Україна! Та, звичайно, найбільше її багатство — це люди, мудрі, щиросердні і надзвичайно талановиті. І я пишаюся своєю Україною та її людьми і радію, що я одна з них.

Настя ЛУКОВА,
14 років,
член літературного гуртка ЗОШ № 4
м. Хмільника Вінницької області.

■ **ФОТОМИТЬ**

Фото Анастасії СИРОТКІНОЇ.

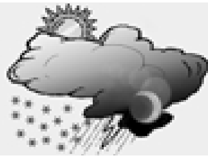
23 січня. Громадська інавгурація Президента України Віктора Ющенка на майдані Незалежності.

2005

СВЯТО ЄДНОСТІ, СВЯТО ДУХУ

СЕРЕДА, 23 СЕРПНЯ 2006 ■ № 156 (3906)

23 серпня в Україні короткочасні дощі (у Криму та Приазов'ї невеликі), вночі на півночі Лівобережжя місцями сильні дощі. Температура вночі 11—16°, вдень 19—24°, у західних областях 17—22°, у південних, східних областях та в Криму вночі 15—20°, вдень 22—27°; в Карпатах уночі 7—12°, вдень 13—18°

23 СЕРПНЯ

- ■ 1887. Народився Фрідріх Цандер, вчений і винахідник, теоретик космічних польотів. Один з організаторів Групи вивчення реактивного руху в Москві.
- ■ 1911. В Одесі розпочався 22-денний страйк 27 судових команд «Російського товариства пароплавства і торгівлі».
- ■ 1916. Народився Георгій Пухов, український вчений у галузі обчислювальної техніки та прикладної математики, академік.
- ■ 1943. Харків визволено від гітлерівців.
- ■ 1995. В Україні засновано орден Ярослава Мудрого.

ПІДКОВА НА ЩАСТЯ

Коваль Михайло Пилипчинець і підручний Віктор Туряниця за роботою

Село Лисичеве вгніздилося в долонях гір, біля підніжжя полонини Кук, на межі Іршавського та Свалявського районів. Серед багатьох зваб європейську славу принесла йому водяна кузня. Унікальна пам'ятка XVIII століття, вона працює й нині.

— Така кузня є в Німеччині, — розповідає сільський голова Володимир Продан, історик за фахом і автор нарисів з історії Лисичевого від часів його заснування до середини XX століття. — Проте там вона слугує просто музеєм. А наша — теж музей, але діючий. Чогось подібного в Європі немає.

На жаль, історія не донесла імен тих, за чиїм задумом було зведено цю споруду. Як немає остаточного трактування її назви — «Гамора». Одні вважають, що походить вона від імені власника, другі — від назви «гамор», тобто молот, треті — від слова гамір-гул води, що падає, четверті — від слова гамувати, тобто гатити потічок. Та достеменно відомо, що вже в 60-х роках XVIII століття тут діяло паперове підприємство графа Телекі. Вся «машинерія» приводилася в рух водяним колесом. 1772 року тут було виготовлено 164 зв'язки паперу різних сортів. Але папірня, очевидно, не витримувала потужнішої конкуренції і в 50-х роках XIX століття її переобладнали під кузню. Головне знаряддя — молот — приводилося в дію так само водяним колесом-турбіною. Тут почали виготовляти мотики, підкови, сокири, кирки, лопати, цвяхи та інший сільськогосподарський реманент. Завдяки високій якості роботи лисичівських ковалів їхня продукція мала величезний попит. Тож у кузні встановили купольну піч, цвяховолочильні й інші верстати та досконаліше ковальське устаткування, а число коліс-турбін довели до п'яти. Кожне — потужністю вісім кінських сил. Її забезпечувала через систему жолобів енергія падаючої води. Вироби «Гамори» експортувалися в Угорщину, Румунію, Югославію.

Діяла кузня і за радянських часів. Підпорядковувалася вона Іршавському райпобуткомбінату, згодом — промкомбінатові облспоживспілки. До слова, наприкінці 70-х років тепер уже минулого століття, лисичівську мотику придбав й автор цих рядків. Вона слугує й донині...

Водяна кузня, пам'ятка XVIII століття, у дії

Коли ж у 90-ті роки постало питання про збереження цієї унікальної пам'ятки для майбутніх поколінь, знайшлися в Лисичевому справжні ентузіасти і патріоти села, краю та держави. Приватне підприємство «Гамора» очолила (не дивуйтеся!) жінка. Ольга Петровці дає лад цьому унікальному господарству, а допомагає їй у справах чоловік Віктор. Високо цінує цей благородний порив і районна влада. Голова районної ради Петро Станко розповів, що кузню-музей занесено до найцікавіших туристичних маршрутів мальовничого Іршавського району.

До слова: чим не красномовний приклад того, як можна економити у наш час енергоносії, використовуючи для цього майже дармові природні їх джерела, адже, окрім освітлення приміщення, за всі інші слугує потік води.

У кузні працюють справжні віртуози, бо ж спробуй із допомогою заслінки «віддозувати» силу струменя води так, щоб він забезпечив потрібну силу удару молота... А в майстерності лисичівських ковалів мав нагоду пересвідчитися й Президент України Віктор Ющенко, коли навідався сюди під час нещодавнього візиту на Закарпаття. Він придбав набір мотик, а підкову на щастя ковалі йому подарували.

«Гамора» стала не тільки пам'яткою матеріальної, а й духовної культури, осередком відродження народних традицій, звичаїв. Щороку вона слугує місцем проведення фестивалю фольклорних колективів не лише Закарпаття, а й України. Чи не постійним його учасником є народний артист Іван Попович. Від Лисичевого до його рідного Осою навпрошки через гори — рукою подати.

Не оминули нагоди побувати у «Гаморі» й журналісти «Голосу України» під час проведення Днів газети на Закарпатті.

Іван ГУДЗОВАТИЙ.

Закарпатська область.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

■ ФОТОМИТЬ

2006

3 серпня. Президент України Віктор Ющенко, Голова Верховної Ради Олександр Мороз та лідери парламентських фракцій, крім Юлії Тимошенко, підписали Універсал національної єдності.

Думки з приводу

Воля назавше

Віктор ЯНУКОВИЧ (молодший) (депутат 5-го скликання):

— Цього дня мені хочеться побажати, щоб наша земля, наша спільна Батьківщина завжди була вільною, щоб закони захищали всіх її громадян. А благополуччя кожної людини було головною метою державної політики. Україна гідна такої долі, і я вірю, що спільними зусиллями ми зуміємо цього домогтися.

Жити стало легше

— Я весь час був незалежний. Але після того, як Україна прийняла незалежність, у мене з'явилося більше можливостей в плані роботи. Жити стало легше, хоча на сьогодні розчарувань у наших політиках. Що ж стосується святкування, то для мене це чергова пиятика. Організуємо з друзями шашлики на природі...

Юрій, 45 років, будівельник.

Редактор номера Володимир КОРОЛЮК.

Засновник — Верховна Рада України

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання— КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси: для фізичних осіб — 40224, 08775. для підприємств і організацій — 60955.

Передплатна ціна на 2006 рік: для фізичних осіб — 3,50 грн. та 2,00 грн. для підприємств і організацій — 8,00 грн на місяць.

Ціна в роздрібній мережі — договірна.

Загальний тираж 159037.

СПДФО Гайденко В. І. (Друкарня «Нормальные цены») 61068, м. Харків, вул. Тарасівська, 2а.

Зам. 170

ВАТ «Видавництво «Київська правда» 04136, м. Київ, вул. М. Гречка, 13.

Зам. 3157

Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України»
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

☎ ТЕЛЕФОНИ:
для довідок — 454-84-92;
телефакс — 234-72-54;

відділ реклами — 449-72-53, 454-81-34, 454-81-44;
телефакс — 449-85-62.

E-mail: mail@golos.com.ua — **загальний**

reklama@golos.com.ua — **відділ реклами**

let@golos.com.ua — **відділ листів**

foto@golos.com.ua — **відділ ілюстрацій**

При підготовці матеріалів використовується інформаційно-пошукова система Верховної Ради України «Законодавство»

